

Ginkim kalbą, žemę, jos būdą!
Stokim į darbą kaip mižinai!
Laimina Dievas sėjama grūdą,
Laimina vaisių: gema šimtai.

Maironis

GAIRASAS

Second-Class postage paid at Brooklyn, N. Y., Post Office

Nors mūsų, vyrų, nedaugel yra,
Tačiau tvirti mes, jei riš vlenybė,
Į darbą stokim vyras į vyrą,
Sujungtos rankos suteiks stiprybę.

Maironis

Nr. 10

GRUODIS — DECEMBER 1981

Vol. 64

APIE KALĖDŲ ŠVENTES

Kada pradėtos švęsti gruodžio 25?

Jėzaus Kristaus gimimo šventė dabar švenčiama gruodžio 25. Tai Kalėdos! Suprantama, kad ši šventė atsirado tik su krikščionybe. Bet tikroji Kristaus gimimo data nėra žinoma, todėl pirmisiais krikščionijos amžiais ji nevienodai buvo nustatoma.

Šv. Klemensas Aleksandrietis ją nurodo arba gegužės 20, arba sausio 10, arba sausio 6, pažymėdamas, kad pastaroji data yra tikriausia.

Šv. Kiprijonas Kristaus gimimo datą nurodo kovo 28, o šv. Ipolitas — balandžio 2. Vėliau sustota ties kovo 21, nes toji data yra pavasario pradžia. Tada susilygina diena ir naktis. Ta data buvo laikoma ir pasaulio tvėrimo pradžios data. Taigi ir pasaulio atpirkimo diena turėjo būti ta pati.

Pranašas Malachijas Mesiją vadina teisybės saule, o Evangelijose Kristus vadinamas šviesos saule. Jei tad pasaulio kūrime saulė buvo sutverta ketvirtą dieną (trečiądienį), tad ir

Kristus turėjo būti pradėtas Marijos įsčiose kovo 25, o tada ir jo gimimas — gruodžio 25.

Kristaus gimimo šventės atkėlimui į gruodžio 25 įtakos turėjo ir Romos civilinis kalendorius bei pagoniškoji "Sol invictus" šventė, kurią imperatorius Aurelijonas 274 metais įvedė visoje imperijoje. Kristaus, tos tikrosios pasaulio saulės, gimimas turėjo atstoti pagoniško saulės kulto šventę.

Popiežius šv. Leonas Didysis (440-461) viename savo pamoksle įspėja Romos tikinčiuosius nesusimaišyti Kristaus su natūralia saule.

Pati Kristaus gimimo šventė Romos liturgijoje jau žinoma IV amžiaus viduryje, Galijoje (dabartinėje Prancūzijoje) — VI amžiaus pradžioje.

Rytuose Kristaus gimimas iš karto buvo minimas drauge su Trijų Karalių švente — Epifanija — sausio 6, nors kai kur buvo dar švenčiamos dvi skirtingos šventės. Tik VI am-

žiuje Kristaus gimimas visur buvo švenčiamas atskirai, gruodžio 25.

Is kur švenčių vardas?

Liturgijoje šventės buvo vadinamos lotyniškai — Natalis Domini arba tiesiog Natale, — Viešpaties gimimas. Bet liaudies kalboje pasiliko pagoniškas šventės vardas — Calendae, mat romėnai kiekvieną pirmąjį mėnesio dieną vadino Calendae. Ir naujųjų metų pradžia buvo vadinama Festum Calendarum, nes ji buvo iškilmingai švenčiama.

Viduriniais amžiais naujieji metai ir prasidėdavo gruodžio 25, tai ir Kristaus gimimo šventė paprastai buvo vadinama Calendae.

Lietuvių kalbos žodis Kalėdos irgi kilęs iš to paties lotyniško žodžio, tik jis paimtas ne tiesiogiai iš romėnų, bet gautas per slavus.

ĮVYKIAI IR SUKAKTYS

Kun. V. Bartuškos

šimtmetis

Lapkričio 9 dieną suėjo šimtas metų, kai gimė Vincas Bartuška, kunigas visuomenininkas, uolus Lietuvos nepriklausomybės teisių gynėjas ir kovotojas pirmojo pasaulinio karo metais. Buvo kilęs iš Šunskų parapijos, Vilkaviškio apskrities. Vincas Bartuška gimnaziją lankė Marijampolėje, o Seinų kunigų seminariją baigė ir kunigu išventintas 1904 metais. Po kelerius metus studijavo Šveicarijoje, įsigydamas filosofijos daktarą.

Is Šveicarijos kun. Bartuška atvyko į Ameriką ir čia darbovosi keliose lietuvių parapijose. Ilgiausiai gyveno Mt. Carmely, Pensylvanijoje, būdamas šv. Kryžiaus lietuvių parapijos klebonu.

Pirmojo pasaulinio karo metais padidėjęs Amerikos lietuvių sąjūdžiui už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą, Bartuška įsijungė į aktyvią lietuvių katalikų organizacinę veiklą. Drauge su Julium Bielskiu kun. Bartuška 1916 metais išrinktas į L.K. Federacijos rūpesčių sudarytą Tautos Tarybą ir deleguotas į Lietuvą. Jiems buvo pavesta ištirti Lietuvos žmonių gyvenimo sąlygas vokiečių okupacijoje, paruošti planą jai pagelbėti. Be to, kun. Bartuška buvo patikėta misija pas Šventąjį Tėvą Benediktą XV-jį —

prašyti Jo Šventenybę paskelbti lietuvių dieną pasaulyje, kurios metu būtų vykdoma visuotinė katalikų rinkliava karo nuiokiotai Lietuvai sušelpiti.

Kun. Bartuška ir Julius Bielskiui pasisekė nugalėti daugelį karo meto kliūčių ir pasiekti Lietuvą 1917 metų pavasarį. Kaune ir Vilniuje jie susitiko su tuometiniais Lietuvos įžymiais veikėjais — Jonu Basanavičiumi, Aleksandru Dambrausku-Jakštu, Antanu Smetona, Aleksandru Stulginskiu, Pranu Dovydaičiu, Mykolu Biržiška, kun. Paulium Dogeliu, kan. Juozu Kukta, Saliamonu Banaičiu, Jurgiu Šauliu, Steponu Kairiu, Jokūbu Šernu, Augustinu Janulaičiu, kun. Juozu Bakšiu, Antanu Žmuidzinavičiumi ir kitais. Visiems jiems buvo nepaprastai įvykis — karo metu susilaukti Amerikos lietuvių atstovų.

Pasitarę su Lietuvos veikėjais, Amerikos lietuvių delegatai keliavo Šveicarijon į kitus svarbius pokalbius Lietuvos reikalais. Kiek vėliau kun. Bartuška nuvyko į Romą.

Kaip žinome, popiežius Benediktas XV palankiai sutiko Amerikos lietuvių prašymą. Jis pats davė stambią auką ir paskelbė Lietuvos dieną pasaulyje 1917 metų gegužės 20 dieną.

Grįžęs Amerikon kun. dr. Bartuška važinėjo po įvairius miestus, darydamas pranešimus apie padėtį Lietuvoje. Netrukus jis vėl išsiųstas į Šveicariją, šį kartą informaciniam darbui. Ten Bartuška redagavo ir tvarkė leidinius anglų ir prancūzų kalbomis ir gindamas Lietuvos nepriklausomybės teises. Dalyvavo keliose konferencijose ir pasitarimuose Lietuvos reikalu. Karui pasibaigus, Bartuška nuvyko Lietuvon, bet netrukus grįžo į Mt. Carmelį. Bet čia jis nerimo. Jį traukė Lietuva. Kun. Bartuška persikėlė Lietuvon 1926 metais. Kelerius metus buvo karo kapelionu. Parašė savo atsiminimų knygą "Lietuvos nepriklausomybės kryžiaus keliais". Bendradarbiavo spaudoje, tačiau visuomeniniame darbe plačiau nebesireiškė. Kun. dr. Vincas Bartuška mirė Marijampolėje 1956 metais, taigi prieš 25 metus. j. b. l.

Lietuvoje žuvo kun. Bronius Laurinavičius, Helsinkio grupės narys

Vilniuje lapkričio 24, einant skersai gatvę, buvo sunkvežimio suvažinėtas kun. Bronius Laurinavičius, Adutiškio klebonas, lietuviškosios Helsinkio grupės narys.

Buvo gimęs 1913 metais, 1944 baigė Vilniaus kunigų seminariją. Tai buvo vienas iš uoliausių ir drąsiausių Vilniaus vyskupijos kunigų, jo pareiskimai dažnai buvo skelbiami užsienio spaudoje.

Jaunimo stovyklai "Dainavai" 25 metai

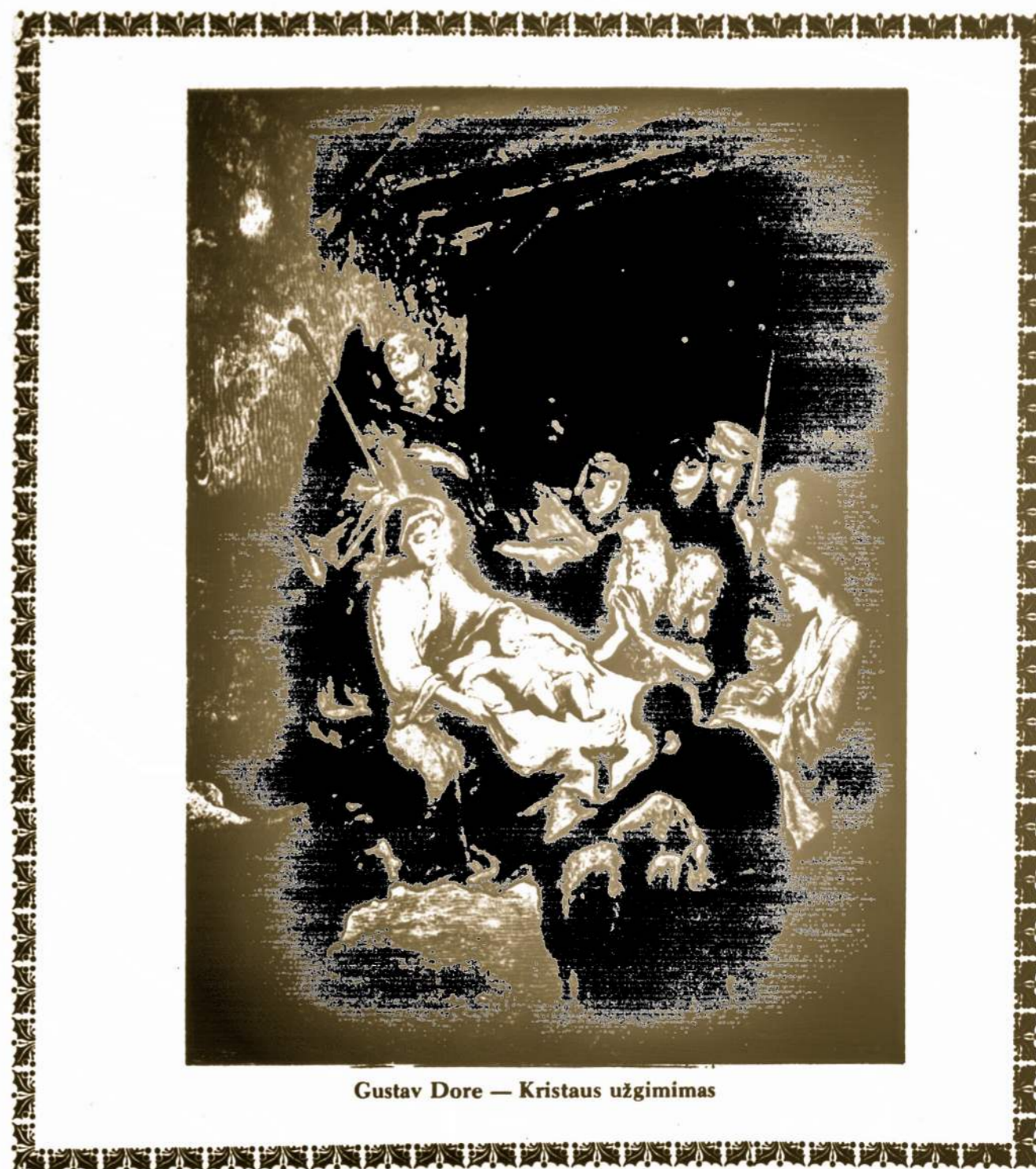
Detroite paminėta "Dainavos" stovyklavietės 25 metų sukaktis. Tai padaryta stovyklos rėmėjų susirinkimu ir koncertu. Ta proga pagerbti ir labai daug stovyklavietei įsigyti, įrengti ir išlaikyti nusipelnę Jadvyga ir dr. Adolfas Damušiai. Jiems įteiktas padėkos ir įvertinimo žymuo. "Dainavos" rėmėjų direktorių tarybos pirmininku dabar yra dr. Romualdas Kiaučionas.

Su stovyklavietės įsigijimu šiek tiek bendra turi ir Lietuvos Katalikų Susivienijimas. Kai buvo perkama Dainavos vietovė, L.K. Susivienijimas atėjo talkon su keliolikos tūkstančių dolerių paskola, suteikta lengvomis sąlygomis. Tai žymiai palengvino steigėjų darbo našta.

Dainavos stovyklavietę įrengta Manchesterio miestelio, Michigano valstijoje, pašonėje, apie 60 mylių nuo Detroito. Ji įsigyta Amerikos lietuvių Katalikų Federacijos vardu ir skirta išimtinai lietuvių jaunimo krikščioniškam ir lietuviškam auklėjimui.

Stovyklavietę supa miškaliai ir mažos kalvos maždaug 225 akrų žemės plote. Okio vidury savas Spyglis ežerėlis, išsidriekęs dešimties akrų plote. "Spyglio" vandenį nuolatos atšviežina sraunus upeliukas ir gausūs šaltiniai. Stovyklautojams pastatyti keli namai ir namukai. Centre didesnės apimties patalpos, vadinamos Baltyisiais Namais. Juose įrengta erdvi salė pamaldoms, posėdžiams, įvairiems renginiams. Yra ir mažesnė salė antrame aukšte posėdžiams. Miegami kambariai abiejuose aukštuose. Moderni virtuvė. Netoli — didžiulis pastatas — valgykla su modernia virtuve.

Per Dainavos stovyklavietę per 25 metus perėjo jau tūkstantiniai lietuviško jaunimo — iš Amerikos, iš Kanados. Buvo juose stovyklaujančių jaunuolių ir iš kity kraštų. Stovyklauja čia ateitininkai, stovyklauja ir skautai. Lituanistinių mokyklų mokytojai čia beveik kasdien rengia savo studijų savaites. Daugiausia šia stovykla naudo-

Gustav Dore — Kristaus užgimimas

LIETUVOS VYČIŲ SEIMAS

Lietuvos vyčių 68 seimas vyko rugpjūčio 19-23 Scrantono universiteto patalpose. Prieš tai ten pat vyko Lietuvių Kunigų Vienybės seimas. Tad ir vyčių seimo pradžios mišios buvo kaip tik Kunigų Vienybės seimo uždarymo mišios. Koncelebravo didžiulis būrys kunigų, tarp kurių buvo Kunigų Vienybės pirm. kun. Albertas Kontautas, Lietuvos vyčių centro valdybos dvasios vadas kun. dr. Antanas Jurgelaitis, marijonų provincijolas kun. Viktoras Rimšelis. Scrantono universiteto koplyčia buvo pilnutėlė dalyvių.

Phillip Skabeikis, baigdamas savo trečią kadenciją kaip centro valdybos pirmininkas, atidarė seimą. Kun. A. Jurgelaitis sukalbėjo atitinkamą invokaciją. Scrantono vyskupas J. Carroll McCormick asmeniškai išreiškė nuoširdžius sveikinimus.

Sugiedojus Amerikos, Lietuvos ir vyčių himnus, seimo dalyvius šeiminkaujančių kuopų

jas ai teitininkai — sendraugiai, studentai, moksleiviai ir jaunesnieji moksleiviai. Ji naudojama ne tik vasarą.

Lapkričio mėnesio gale, Padėkos dienos šventės proga, čia jau keliolika metų vyksta vidurinių mokyklų mokinių keturių dienų kursai, o metų pabaigoje, nuo Kalėdų antros dienos iki pat Naujųjų Metų — žiemos kursai. Jų įvairiose pratybose reiškiasi geriausiai veikloje pasirodę mokiniai, nes vietų skaičius ribotas. Kursams vadovauja kun. Stasys Yla, pasiteldamas keliolikos studentų ir sendraugių pagalbą. Šalia seminaro pobūdžio pranešimų ir svarstymų, kursantai dirba nuo ryto iki vėlumos pasiskirstę į mažas grupes, paprastai penketukais, nagrinėdami svarstyti klausimus ir pateikdami savo atsakymus. Nagrinėjama daugiausia ideologiniai klausimai, susiję su Ateitininkijos sąjū-

(46 — Forest City, 74 — Scranton, 143 — Pittston) vardu pasveikino kun. Mykolas Ozalas.

Seimui vadovauti į prezidiumą išrinkti: Larry Janonis (12—New York), Anna Klizas Wargo (144—Antracite), Thomas Bruzga (86—DuBois).

Seimą telegrama sveikino JAV prezidentas Ronald Reagan. Po eilės sveikinimų žodžiu perskaityti sveikinimai, gauti raštu.

Seimo metu buvo penki darbo posėdžiai, kurių metu išklausti įvairių pareigūnų pranešimai. Taip pat vyko du simpoziumai: "Lietuvos vyčiai ir Lietuvos parapijos metai" (moderatorius kun. A. Jurgelaitis, kalbėtojai kun. A. Kontautas ir A. Astravas) ir "Lietuvos reikalai" (moderatorius kun. K. Pugevičius).

Pasitarimai ir diskusijos vyko ir atskirose sekcijose: kultūros (Anna Klizas Wargo), lietuviškų ritualų (kun. K. Pugevičius), ritualų (Frances Petkus). Buvo paruošta speciali peticija šv. Tėvui, kad būtų pagreitinta arki-vyskupo Jurgio Matulaičio beatifikacijos byla.

Pagal demokratiškus principus pravedus mandagią agitaciją, buvo renkama nauja centro valdyba. Išrinkti: pirm. Loreta Stukienė (29-Newark), vicepirm. Susan Bumila (1 — Brockton), E. Kosmiskey (144-Antracite) ir Frank Petrauskas (140 — Syracuse), sekr. Nancy Miro (141 — Bridgeport) ir Ann Marie Kassel (36 — Chicago), izd. Alphonse Trainis (141 — Bridgeport), patikėtiniai Paul Binkis

Jr. (112 — Chicago) ir Jonas Adomėnas (110 — Maspeth).

Kasdien mišios buvo aukojamos universiteto šv. Ignacijaus koplyčioje, o seimo baigimo mišias istorinėje Scrantono šv. Juozapo bažnyčioje koncelebrovė vysk. Vincentas Brizgys ir kunigai: A. Jurgelaitis, K. Pugevičius, J. Savukynas, P. Ališauskas, M. Ozalas, A. Baltrushunas ir B. Toloczko.

Pradiniai priešpiečiai buvo skirti Jonui Valauskui (147 — St. Petersburg) pagerbti, bet jis negalėjo seime dalyvauti. Baigmės priešpiečiai buvo skirti pagerbti priėmusius ketvirtą vyčių laipsnį. Ta proga buvo įteiktos ir įvairios premijos už nuopelnus įvairiose srityse.

Seimo banketas vyko Scrantono universiteto salėje. Tarp svečių dalyvavo Scrantono vysk. pagelbininkas James Timlin, vysk. Vincentas Brizgys, Kongresmanui Charles F. Dougherty iš Pensylvanijos buvo įteiktas Lietuvos vyčių 1981 m. "Lietuvos draugo" žymuo.

Šį Lietuvos vyčių seimą ruošė specialus komitetas, kuriam vadovavo Eva Kazokas, Charles Cyzauskas, Kazimieras Yanish, Anne Challan, Gertrude Romeika ir Lewis Pocius.

Lietuvos vyčių organizacija šiuo metu turi 51 kuopą ir 3,216 narių. Ruošiama spaudai organizacijos istorija, nes 1988 metais bus švenčiama organizacijos 75 metų sukaktis.

Ateinančiais metais Lietuvos vyčių metinis seimas vyks Clevelande.

Lietuvių Romos Katalikų Susivienijimo narius ir "Garso" skaitytojus nuoširdžiausiai sveikiname Kristaus Gimimo Šventėse ir linkime laimingų Naujųjų 1982 Metų, pilnų Dievo palaimos ir visokeriopos sėkmės!

L.R.K.S. DIREKTORIŲ TARYBA
"GARSO" REDAKCIJA

(nukelta į 2 psl.)

GARSAŠ

Publication No. (ISPS 214-320)
 Published Monthly except July and August
LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE OF AMERICA
 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207 Tel. 827-1351
 Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y., Post Office
 POSTMASTER: Send Change of Address Notice to:
 P. O. Box 32 (71-73 S. Washington St.), Wilkes-Barre, Pa. 18703
 Subscription \$5.00 per year Advertising Rates on Application
 Raštas (straipsnius ir korespondencijas) redakcija taisy savo nuostatas.
 Nespaudintus raštus grąžina tik patiems autoriams prašant.
 \$5.00 of insurance premium per year is applied to subscription of Garsas

ĮVYKIAI IR SUKAKTYS

(atkelta iš 1 psl.)

džio kilme, plėtote ir ideologija.

Dr. Adolfas Damašis, vienas pagrindinių Dainavos pradininkų, apie šios stovyklavietės reikšmę neseniai taip yra pasakęs: "Ugdydama jaunimo pilnutinę asmenybę, skiepydama krikščioniškojo humanizmo vertybes, Dainava tapo svarbiu jaunimo auklėjimo židiniu. Pasisaikydama už savo tautos laisvą tautinį, kultūrinį, religinį apsisprendimą, remdama Lietuvos savarankiškumo idėją, Dainava tampa laisvės visuotinio skleidimo židiniu... Jame šalia protinio gilėjimo, teisingos orientacijos ir motyvacijos bei dvasinių pratybų taip pat vyksta platus susipažinimas, susidraugavimas, lavinimasis viešai reikštis savo mintimis, dalintis idėjomis."

Per 25 metus Dainava sutelkė daugiau kaip 700 rėmėjų, paaukojusių ne mažiau kaip po šimtinę. Dvidešimt asmenų yra tapę mecenatais. Veikia globėjų ir vadovų būriai, talkina kūrybinės pajėgos, džiaugiamasi jaunimo ryžtu stiprinti kitus ir pačiam stiprėti dvasinėmis vertybėmis. Daugelio jaunų stovyklautojų nusiteikimas gal atspindi vieno jaunuolio išgyventi jausmai, išreikšti žodžiais: "Štai ir kryžius ant kalnelio, Prie jo klaupiame ant kelių... Čia gražioji Dainava, Mūs antroji Lietuva..."

j. b. l.

Sports Illustrated apie lietuvius

Kelių milijonų tiražą turįs žurnalas "Sports Illustrated" spalio laidoje išsidėjo straipsnį apie pasižymėjusius lietuvius sportininkus.

Žurnalo bendradarbis Jonas Červokas rašo apie Massachusetts valstijoje jau per daugelį metų vyksiančias metines golfo žaidynių pirmenybes, kuriose gali dalyvauti tik lietuviai golfininkai. Tų žaidynių iniciatorius ršą Viktoras Babelis iš Norwoodo miesto. Jis norįs parodyti, kad lietuviai gali pirmauti ne tik futbole, kaip Butkus, ne tik bokse, kaip Sharkey, ne tik tenise, kaip Vitas Gerulaitis, bet ir golfe.

Šių metų lietuvių golfo pirmenybes laimėjo Jonas Okelevičius iš Cape Cod. Netoli jo atsitiko ir Julius Šipalauskas. Vienas žaidėjų, Pranas Cvilikas, žaidynėms užsibaigus pareiškęs, kad netoli diena, kai lietuvis taps visos Amerikos golfininkų čempionu, kaip tai yra buvę 1933 ir 1937 metais, kai šalies golfo čempionu buvo Jonas Gudmanas. Červokas pažymi, kad Gudmanas buvo lietuvių imigrantų sūnus. Jis dar galėjo priminti, kad Amerikos golfo čempionu yra buvęs ir kitas lietuvis — Billie Burke-Burkauskas.

Mirė Jonas Šlepetyš

Lapkričio 15 d. New Yorke mirė Jonas Šlepetyš, atsargos pulkininkas, teisininkas, visuomenininkas. 1941 metų Lietuvos laisvės sukilimo pastatytoje vyriausybėje Šlepetyš buvo vidaus reikalų ministras. Su jo

Jonas Šlepetyš

mirtimi sumažėjo likusių tos vyriausybės narių skaičius. Gyvųjų gretose dar turime Adolfą Damašį, Stasį Raštikį, Balį Vitkų ir Mečį Mackevičių.

Jonas Šlepetyš gimė 1894 m. vasario 27 dieną Utenos apskr-

tyje. Mobilizuotas į Rusijos armiją 1915 metais, Šlepetyš baigė karo mokyklą Odesoje ir dalyvavo karo veiksmuose kaip karininkas. Lietuvon grįžo 1918 metais, o sekančių metų pradžioje stojo savanorių į atsikariusios Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo nepriklausomybės kovose su bolševikais ir bermon-tininkais.

Eidamas atsakingas kariuomenėje pareigas, Šlepetyš sugebėjo baigti teisės mokslus. Pasitraukęs iš karinės tarnybos, Šlepetyš dirbo vidaus reikalų ministerijoje. Buvo Zarasų, Panevėžio ir Vilniaus apskričių viršininku. Sovietams okupavus Lietuvą, Šlepetyš netrukus buvo suimtas ir įkalintas. Išsilaisvino tik laisvės sukilimo dienomis. Naciams nušalinus laikinąją vyriausybę, Šlepetyš vertėsi advokattūra.

Atsidūręs Vakarų Vokietijoje, Šlepetyš aktyviai dalyvavo kultūrinėje tremtinių veikloje. Į Ameriką atvyko 1950 metais. Daug darbavosi Lietuvių Bendruomenės organizavime. Vadovavo pirmosioms jos dviem taryboms. Kol sveikata leido, Šlepetyš veikė ir kitose organizacijose. Labai artimos jam buvo atsargos karių draugijos, lietuviška spauda, ateitininkai. Jo dukra Aldona (Janačienė) profesorijauja New Yorke ir veikia Pasaulio lietuvių katalikių moterų sąjūdžio vadovybėje, o dukra Birutė (Venskuvienė), gyvenanti Paryžiuje, redaguoja Eltos informacijas, leidžiamas prancūzų kalba. Jonas Šlepetyš palaidotas New Yorke lapkričio 21 dieną.

j. b. l.

UKRAINIEČIŲ KOVOTOJAI ATSIMINTI KONGRESE

Jungtinių Valstybių Kongreso įsteigta Helsinkio susitarimų vykdymui stebėti komisija lapkričio 16 dieną pažymėjo Ukrainos Helsinkio grupės įsteigimo penkerių metų sukaktį. Tai padaryta viešu posėdžiu, kuriame trys buvę politiniai kaliniai ukrainiečiai liudijo apie žmogaus teisių pažeidimus Ukrainoje. Posėdžiui vadovavo komisijos pirmininkas kongresmanas Dante Fascell. Posėdį stebėjusių spaudos atstovų tarpe buvo ir Tasso korespondentas Washington, atsinešęs savo aparatą su juostelėmis kalboms įrašyti.

Pirmasis liudijo Petro Grigorenko, buvęs Sovietų armijos generolas, antrojo pasaulinio karo kovų dalyvis. Grigorenko buvo vienas iš Kieve Helsinkio grupės dešimties pradininkų. Politinio kalinio dalios jam teko patirti 1964-65 ir 1969-74 metais. Grigorenko buvo pasisakęs už totorių teisę grįžti į savo tėviškes, iš kurių jie išgabenti Stalino įsakymu. Grigorenko už tai buvo paskelbtas psichiškai nesveiku ir prievarta gydytas, nors ir visiškai sveikas protiniai. Psichiatrinį prievartos gydymą jam teko kęsti net ketverius metus. Pagaliau jam atimta Sovietinė pilietybė ir 1978 metų kovo 10 dieną Grigorenko ištremtas iš šalies. Dabar jis

drauge su savo sūnum gyvena Jungtinėse Valstybėse.

Grigorenko savo liudijime nurodė, kad Kieve ukrainiečių Helsinkio grupę įsteigė praėjus vos šešioms mėnesiams po to, kai Helsinkio grupę įsikūrė Maskvoje. Grigorenko pabrėžė, kad ukrainiečiai siekė laisvės ir nepriklausomybės jau kelis šimtmečius, kęsdami Rusijos caro pavergimą. Didžiosios krašto išsilaisvinti pastangos sužlugdytos bolševikų 1920 metais. Sovietų Sąjungai nepripažįstanti žmonėms pagrindinių teisių jau seniai. Stalino teroras atnešęs Ukrainai didžiausius nuostolius. Komunistinei santvarkai nepatriąj žiauriai persekiojami. Kai pasirašyti Helsinkio susitarimai, kilusi viltis, kad žmogaus teisės būsiančios bent kiek gerbiamos.

Drašesnieji žmonės susibūrė draugėn ir įsteigė Helsinkio ukrainiečių grupę. Pirmieji jos nariai tuojau susilaukė aštrios reakcijos iš kagebistų. Kratos, dokumentų konfiskavimai, areštai, įkalinimas. Grupės steigėjas ir pirmasis jos vadovas Mykola Rudenko 1977 metų liepos 1 d. nuteistas septyneriems metams laisvės atėmimo ir penkeriems metams ištreimimo.

Po Belgrado konferencijos Helsinkio susitarimų vykdymui apžvelgti grupės areštai dar pa-

Vysk. Kenneth J. Povish, Lansingo, Mich., vyskupas ordinaras, šventina atnaujintą ateitininkų kryžių Dainavos jaunimo stovyklos metinės šventės proga Dainavos stovyklavietėj. Iš kairės: Juozas Polikaitis, kun. V. Dabušis, kun. K. Pugevičius, vysk. K.J. Povish, kun. V. Rimšėlis, MIC. Nuotr. Jono Urbano

RUOŠIAMASI MINĖTI ŠV. KAZIMIERO MIRTIES 500 METŲ SUKAKTĮ

Sv. Kazimiero 500 metų mirties sukaktį paminėti (1984 m.) Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos valdybos sudarytas komitetas branduolys, kuriam pirmininkauja Vytautas Volertas, spalio 11 Amerikos Lietuvių Katalikų Tarnybos būstinėje Brooklyne turėjo pirmąjį posėdį aptarti bendriesiems darbams.

Diskusijų metu iškilio idėjos, kaip į viešumą iškelti šią nepaprastą šventę lietuvių ir kitataučių tarpe.

Šia sukakties proga norima kuo arčiau prieiti prie daugumos. Siūlyta tai daryti įvairiais būdais: per maldą, per informaciją, per manifestacinę konferenciją bei per grupinę akciją. Posėdžio dalyviai pritarė minčiai, kad dvasinis atsinaujinimas šv. Kazimiero 500 metų sukakties proga būtų prieinamas

visiems — lietuviams ir kitataučiam. Tai būtų galima pasiekti spausdinant šv. Kazimiero maldos korteles įvairiomis kalbomis.

Per informacijos sklaidimą būtų ugdomas kitataučių bei pačių lietuvių sąmoningumas šv. Kazimiero ir jo reikšmės lietuviams atžvilgiu, kaip, pvz., skelbiant jaunimui konkursą stadijuoti šv. Kazimierą. Rašant šia tema kitataučių spaudai, būtų galima surišti dabartines lietuvių katalikų problemas su jo asmenybe. Numatoma išleisti monografiją apie šv. Kazimiero gyvenimą lietuvių ir anglų kalbomis.

Manifestacinė konferencija sujungtų lietuvių dvasines bei kūrybines jėgas per maldą, muziką ir meną pagerbiant šį didįjį lietuvių šventąjį. Sukaktis suteikia galimybę žmonėms susikaupti bendrai maldai bei iš-

daugėjo. Helsinkio grupės nariais kaltinimai fabrikuoti, nevengta net sumušimų. Persekiojamos ir suimtųjų šeimos, diskriminuojama darbe mokyklose. Helsinkio grupės nariais siūlyta apgailestauti savo veiklą ir prašyti pasigailėjimo, tačiau nė vienas to nepadaręs. Pirminėje Kieve Helsinkio grupėje buvo 10 narių, bet tas skaičius išaugo iki beveik 40, tačiau šiandien jie visi išsklaidyti. Vis dėlto valdžia negalinti pasiekti moralinės pergalės. Tautoje augęs pyktis. Helsinkio grupės žmonės palaikę ryšius su Maskvos, Lietuvos, Armenijos ir Gruzijos helsinkinėmis grupėmis.

Atskirai liudijo gydytoja Nina Strokata Karavanskaja ir gydytojas Volodymir Malynkovich, abu atvykę į vakarus prieš beveik dvejus metus. Dr. Strokata, Helsinkio grupės steigėja, kalinta ketverius metus. Ji liu-

dijo apie žiaurias sąlygas sovietų kalėjimuose. Ji priminė, kad Sovietai siekė sunaikinti Ukrainos žmonių atsparumą dirbtiniu badu, kolchozais, susipratusios inteligentijos ir bažnyčios sunaikinimu. Liudininė pateikė daug dokumentų apie žmogaus teisių laužymus savo tėvynėje. Priminė Jurijaus Shuchevičiaus likimą — šis sąmoningas ukrainietis buvo kalinamas nuo 1948 metų iki 1968 metų. 1972 m. vasarą nuteistas dar dešimčiai metų laisvės atėmimo ir penkeriems metams tremties. Shuchevičiaus kalinimas labai primena mūsdiško Petro Paulaičio ir kelių kitų žmogaus teisių gynėjų likimą Lietuvoje.

Dr. Malynkovič, 40 metų amžiaus, pasisakė vaikystėje buvęs pionierium, vėliau komjaunonliu. Tikėjęs, kad komunizmas kuriąs lygybę ir teisingumą, bet dar jaunystėje pamatęs, kad tikrovė komunistų valdomam krašte esanti visai kitokia, negu jų žodžiai. Jį stipriai paveikusi Sovietų invazija Čekoslovakijon. Malynkovičiaus nuomone, laužymas žmogaus pagrindinių teisių vedąs į agresiją prieš kitas tautas.

Iš liudininų pareiškimų buvo aišku, kad ukrainiečių Helsinkio grupės 24 nariai yra kalinami, keturi laikomi ištreimime, trys paleisti ir penki buvo priversti emigruoti.

J.V. Helsinkio komisijos pirmininkas / kongresmanas Fascell pareiškė, kad visi ukrainiečių parodymai ir dokumentai bus paskelbti oficialiuose jos dokumentuose. Jis dėkoja ukrainiečiams už atskleidimą tiesos ir šviesos apie Helsinkio susitarimų laužymą jų tėvynėje.

j. b. l.

kilmingai paminėti šv. Kazimiero istorinę svarbą lietuvių gyvenime dabartinių Lietuvos įvykių šviesoje.

Si didelė sukaktis skatina visuomenę sustiprinti grupinę akciją kovojant už kenčiančios-kovojančios Bažnyčios teises. Artėjant sukaktčiai, lietuviai yra tiesiog įpareigoti užvesti vajai atgauti katedrą Vilniuje. Tikinčiųjų Teisėms Ginti Katalikų Komitetas Lietuvoje nurodo, kaip ruošti tinkamai paminėti šv. Kazimiero 500 metų mirties sukaktį: "Prašome ordinarus, kunigus, inteligentus ir brolius Tėvynėje bei išeivijoje kovoti už tautos blaivybę... kreipkimės į tarybinę vyriausybę... kad sugrąžintų atimtas bažnyčias: Vilniaus Katedrą, Šv. Kazimiero bažnyčią, Kauno Jgulos bažnyčią ir Taikos Karalienės bažnyčią Klaipėdoje. Reikalaujame leidimo grįžti į savo Katedras Vilniaus vshkupui Julijonui Steponavičiui ir Kaišiadorių vyskupui Vincentui Sladkevičiui, kurie be teismo jau 20 metų vargsta tremtyje. Palaikykime kiekvieną gerą iniciatyvą, kuri bent truputėlį galėtų prisidėti prie mūsų krašto dvasinio atgimimo..."

Be kita ko, ruošiantis šiai sukaktčiai buvo kreipiamas dėmesys ryšiams su lenkais, nes lenkai laiko šv. Kazimierą ir savo šventuoju. Rūpinamasi, kad lietuvių ir lenkų interesai šia proga nesukryžiuotų.

1984 m. šv. Kazimiero 500 metų mirties sukaktis turėtų būti paminėta pasauliniu mastu. Tad komitetas jau pradėjo kreiptis į paskirį kraštų katalikų veikėjus, prašydamas juos ateiti į talką su pasiūlymais bei konkrečiais darbais.

Komiteto nariai vieningai patvirtino, kad dera jų branduolinią vienietį sustiprinti įtraukiant daugiau darbo jėgų.

Siūlymus bei darbo pažadus komiteto veiklai siūsti:

Sv. Kazimiero Komitetui, c/o Lithuanian-American Catholic Services, 351 Highland Blvd., Brooklyn, New York 11207, USA.

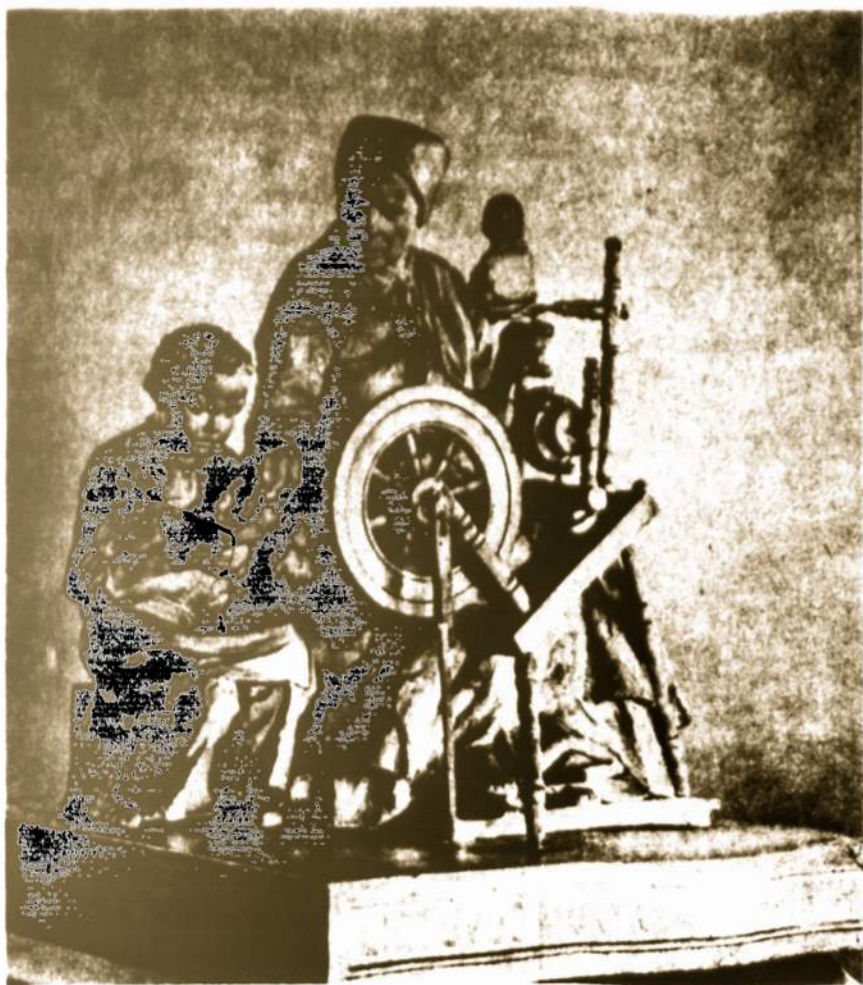
G. Damašytė

Vilko seimo, įvykusio lapkričio 7-8 Clevelande, dalyvių dalis. Pirmoj eilėj iš k.: Juozas Giedraitis, dr. Kęstutis Valiūnas, Lietuvių Katalikų Susivienijimo viceprezidentas Juozas B. Laučka, Lietuvių Katalikų Susivienijimo dvasios vadas prel. J. Balkūnas, Henrikas Gavorskas su sūnumi. Nuotr. Vl. Bacevičius

— ELTA biuletenis ispany kalba toliau bus leidžiamas Caracas, Venecueloj. Jį redaguos Jorató Statkutė de Rosales.

Vargo mokykla, skulptoriaus Petro Rimšos kūrinys

DU SKULPTORIAI, GIMĘ PRIEŠ 100 METŲ Petras Rimša ir Juozas Zikaras

Lapkričio mėnesį buvo dviejų žymių skulptorių šimtmetinė sukaktis. Tie skulptoriai yra — Petras Rimša ir Juozas Zikaras. Pirmasis — suvalkietis, antrasis — aukštaitis. Abu jie daug nuveikė Lietuvai ir paliko nemažus kūrybinius palikimus. Abu jie žinomi visoje lietuvių tautoje savo darbais, kurie įprasmino laiko idėjas. Petras Rimša yra autorius Lietuvos vargo mokyklos, kuri simbolizuoja visą spaudos draudimą; Juozas Zikaras yra autorius Laisvės statulos, kuri simbolizuoja nepriklausomą Lietuvą.

Laisvės statula — skulptoriaus Juozas Zikaras

PETRAS RIMŠA
Petras Rimša gimė 1881 lapkričio 11. (Taip rašoma jo monografijoje, o Lietuvių Enciklopedijoje parašyta, kad gimęs lapkričio 3.)
Gimė Naudzių kaime, Paežerių valsčiuje, Vilkaviškio apskrityje. Iš tos apylinkės yra kilęs ir Vincas Kudirkas.
Petras Rimša, dar jaunas būdamas, mėgo lipdyti iš molio, drožinėti medį. Viena jo drožinėta lazda buvo išstatyta 1900 metais pasaulinėje parodoje Paryžiuje.
Dailės mokėsi Vilniuje, Varšuvoje, Paryžiuje, Krokovoje, Petrapilyje. 1906 sugrįžo į Vilnių ir aktyviai įsijungė į lietuvių kultūrinį gyvenimą, rašė straipsnius, dalyvavo Lietuvių dailės draugijos steigime. Dalyvavo pirmojoje lietuvių dailininkų dailės parodoje (1907.1.9 naujuoju stiliumi). Buvo išstatęs 13 darbų. Iš jų "Lietuvos mokykla" buvo svarbiausia. Ši skulptūra simbolizavo Lietuvos sunkią priepauidą, spaudos draudimą, kai motina savo vaikus prie ratelio mokė lietuviškai skaityti. Skulptūra buvo labai šiltai visuomenės sutikta, sukėlė didžiulį susidomėjimą.
Vėliau dailininkas dar sukūrė tos pačios temos kelis variantus ir vieną bareljefą.
Lietuvos mokykla nuo pasirodymo pirmoje parodoje augtę jaugė į lietuvių kultūrinį palikimą. Šimtus kartų ji buvo išspausdinta laikraščiuose, žurnaluose, knygose, atviruose, lapeliuose. Ją kopijavo įvairūs liaudies skulptoriai. Tai dabar daug kur rasime jos kopijų, kurias iš medžio išdrožė įvairūs meisteriai.
Antroje parodoje Vilniuje P. Rimša išstatė "Artoją", kuris simbolizuoja rusų pavergtą lietuvių artoją ir pačią Lietuvą. Ir ši skulptūra susilaukė plataus atgarsio, ir jos buvo padaryti bent keli variantai. Ši skulptūra 1937

metais buvo padovanota Bostono Meno muziejui.
Nepriklausomos Lietuvos laikais P. Rimša labai pasikeitė — nukrypo į stilizaciją ir sukūrė eilę nedidelio formato, kruopščiai ornamentuotų, stilizuotų skulptūrų simbolinėmis temomis, sukūrė daug bareljefinių portretų ir labai daug medalių. Ties medaliai jį išgarsino. Jie padaryti taip pat stilizuotai, nepaprastai ornamentuoti, su aiškiu grafiniu pajautimu.
Apie Rimšą parašė puikią monografiją Juozas Rimantas — "Petras Rimša pasakoja". Ši knyga yra tuo įdomi, kad autorius J. Rimantas pasakoja pirmuoju asmeniu, tartum jis pats būtų Rimša. Knyga įdomiai parašyta, surinkta daug medžiagos. Parašyta dar pačiam J. Rimšai gyvenant esant, išleista jau po jo mirties. P. Rimša mirė 1961 spalio 2 Kaune.
Petras Rimša lankėsi ir Amerikoje. Atvyko čia 1935 metų gruodžio mėnesį, lankėsi lietuvių kolonijose, rengė parodas,

kūrė žmonių reljefinius portretus. Jo paroda New Yorke buvo aprašyta meno žurnaluose, dienraščiuose. Po parodos Bostone jo Artojas lietuvių pastangomis buvo nupirktas ir padovanotas Bostono muziejui. Iš Amerikos išvyko 1938 kovo 26.
Lietuviškajame meno pasaulyje dažnai minimas ir kitas Rimša, Jonas, tapytojas, pasireiškęs Pietų Amerikoje. Šie abu menininkai buvo ne giminės, Petras — suvalkietis, Jonas — aukštaitis. Jonas buvo gimęs 1903 rugpjūčio 20 Svėdasuose. Ilgai gyveno P. Amerikos kraštuose, paskui atvyko į Jungtines Amerikos Valstijas, apsigyveno Los Angeles, kur jis prieš ketelį metų mirė.

JUOZAS ZIKARAS

Skulptorius Juozas Zikaras gimė 1881 lapkričio 18 Paliukų kaime, Pampėnų valsčiuje, Panevėžio apskrityje. Tėvai buvo neturtingi ir turėjo septynis vaikus. Tai Juozo vaikystė buvo skurdi, teko piemenauti. Pramojęs amato, drauge su tėvu dengė stogus, dirbo įvairius statybinius darbus.

Giminių padedamas, mokėsi Pampėnų keturmetį mokyklą, kurią baigė per dvejus metus. Paskui dirbo Panevėžyje, buvo mokytojų seminarijos sargu.

Jau piemenaudamas mėgo drožinėti. Vėliau dirbo šventųjų statulėles. Teko jam ir bernu būti, pasidarė ir kaimo muzikantu ir mokytoju ir slapta mokė vaikus.

Jo gabumus pastebėjo rašytoja Gabrielė Petkevičaitė-Bitė. Jos ir kalbininko Jono Jablonskio paremtas, Zikaras 1904 išvažiavo į Vilnių mokytis dailės. 1906, nebaigęs Vilniaus mokyklą, išvyko Petrapilim. Ten mokėsi Dailės skatinimo draugijos mokykloje ir Dailės akademijoje. Akademiją baigė 1915 ir tuoj buvo pašauktas į kariuomenę, nes jau buvo prasidėjęs pirmasis pasaulinis karas. Skulptoriaus diplomą jis gavo tik 1916 spalio 24.

Su šeima į Lietuvą grįžo 1918 ir tuoj buvo pakviestas dėstyti meno dalykus Panevėžio gimnazijoje ir mokytojų seminarijoje. 1929 persikėlė į Kauną, kur vadovavo Meno mokyklos skulptūros studijai iki 1940 m. Tada meno mokykla buvo perorganizuota į Taikomosios Dailės Institutą. Ten jis dėstė piešimą. Kaune jis išgyveno iki savo mirties. Mirė 1944 lapkričio 10.

Baigęs Petrapilio akademiją, jis liko ištikimas realizmo tradicijoms, jautė gamtos ritmą, jautė natūralią gamtos grožį, mokėjo savo minčiai surasti grožį ir jautrią formą.

Nuo pirmos parodos Vilniuje jis aktyviai reikėsi lietuvių dailės gyvenime.

Jis reikėsi tada, kai kūrėsi nepriklausoma Lietuva. Tai jam teko daug visokias darbų nuderbti. Jis suprojektavo Nežinomo kario paminklą, kuris yra sukrautas iš daugelio lauko akmenų. Jis sukūrė visą eilę metalinių pinigų, kurie visą laiką buvo apyvartoje. Padarė bronzinį reljefą žuvusiam karininkui Juozapavičiui. Reljefas buvo Alytuje ant Juozapavičiaus tilto. Tiltą vokiečiai per antrąjį pasaulinį karą susprogdino.

Jis sukūrė visą eilę biustų, bareljefinių portretų, kurių vieni iš gražiausių yra Vaižganto, Smetonos, Basanavičiaus, I. Šlapelio, Vydūno.

Jis yra autorius ir Laisvės statulos, kuri buvo pastatyta Kaune Karo muziejaus sodelyje. Statula sukurta 1921 Panevėžyje. Kai Lietuvą okupavo rusai, statulą nuėmė, bet jos nesunaikino. Dabar ji yra Vitražo ir skulptūros muziejuje Kaune.

Sukūrė jis ir knygnešį, sukūrė 1939 metais ir pastatė Karo muziejaus sodelyje. Jo okupantai nesunaikino. Jis tebestovi ir šiandien ten pat.

Zikaro dukra gyvena Lietuvoje, o jo trys sūnūs pasitraukė iš Lietuvos karo metu. Vienas iš jų išvyko į Australiją. Jo vardas Teisutis ir jis yra skulptorius. Kiti du sūnūs gyvena New Yorko artumoje.

(p.j.)

KALĖJIMAI IR KONCLAGERIAI OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Pernai Šveicarijoje anglų kalba buvo išleistas Avraham Šifrinio suredaguotas **Pirmasis vadovas po kalėjimus ir konclagerius Sovietų Sąjungoje** (Stephanus Edition, Uhltingen/Seewis). Jame, pasiremiant buvusių kalinių ir liudininkų parodymais, aprašoma ir Lietuva, kurioje dabar veikia vienuolika konclagerių ir septyni kalėjimai.

Panevėžyje yra didelis moterų ir vaikų kalėjimas, kuriame daugiau kaip 2000 belaisvių dirba siuvykloje. Du dideli konclageriai Praveniškėje turi apie 3000 kalinių, kurie dirba kaimyninėse baldų ir medžio apdirbimo dirbvėse. Šiauliuose veikia du konclageriai su daugiau kaip 1500 kalinių. Daugiau kaip 5000 kalinių Jonavoje dirba prie cheminio fabriko statybos. Alytuje yra virš 1000 kalinių.

Kalėjimais knibžda Vilnius. Lenino prospekte KGB specia-

lus kalėjimas politikiniams yra pastatė, kurį 2-ojo karo metu naudojo Gestapas. Prie Lenino aikštės stovi Lukiškių kalėjimas, kuriame kalinamos ir moterys su vaikais. Vidaus reikalų ministerija turi savo kalėjimą Gediminių ir liudininkų parodymais, aprašoma ir Lietuva, kurioje dabar veikia vienuolika konclagerių ir septyni kalėjimai.

Panevėžyje yra didelis moterų ir vaikų kalėjimas, kuriame daugiau kaip 2000 belaisvių dirba siuvykloje. Du dideli konclageriai Praveniškėje turi apie 3000 kalinių, kurie dirba kaimyninėse baldų ir medžio apdirbimo dirbvėse. Šiauliuose veikia du konclageriai su daugiau kaip 1500 kalinių. Daugiau kaip 5000 kalinių Jonavoje dirba prie cheminio fabriko statybos. Alytuje yra virš 1000 kalinių.

Kalėjimais knibžda Vilnius. Lenino prospekte KGB specia-

pulkininkas Lukšas, jo pavaduotojas pulkininkas Adomaitis; pulkininkis Novikovas vadovauja KGB operaciniam skyriui. Laboratorijos vadovai yra Antanas Lumbas ("sadiristas ir antisemitas") ir pulkininkas Pročkunovas. Laboratorija "aptarnauja" visus konclagerius Sovietų Sąjungoje ir satelininėse valstybėse (Berlyno sieną). Ji aprūpina moderniaisia aparatais iš JAV — ir Vakarų Vokietijos ir Japonijos.

"Vadovus" taip pat aprašo ypatingą Vidaus reikalų ministerijos mokyklą Trakų gatvėje, kur specialūs daliniai apmokomi kaip palaikyti tvarką konclageriuose ir malšinti sukilimus. Į šią mokyklą prapraštai siunčiami azijatai (uzbekai, tadžikai, turkmenai). Vilniuje šiuo metu specialių dalinių divizijų laikoma "paruoštis stovyje".

(Elta)

APIE JUREVIČIAUS IR VAIČIŪNO TEISMĄ

"Kaip nusikaltėlius daro šventaisiais" — praneša sovietinėj Tiesoj (1981 rugpj. 19) išspausdinto Kazio Sidoravičiaus straipsnio antraštė. Jame aprašomas birželio 25 įvykis Mečiulovo Jurevičiaus ir Vytauto Vaičiūno teismas, koneveikiamos "buržuazinės propagandos klastotės". Šis straipsnis, kaip ir ankstesnių teismų aprašymai, yra tipiški "tarybinio žurnalizmo" pavyzdys: nenurodomą nei kur, nei kada teismas vyko, nežodžio apie kaltinamųjų argumentus. Straipsny pirmą kartą pripažįstama, kad į Lietuvą iš užsienio plaukia laišukai, kuriuose teiraujamasi apie "sąžinės kalinius". Cituojami Vakarų Vokietijos piliečiai Regina Rile ir Robertas Vagenhauzeris, kurie savo laiške Tiesai bandė "įrodi-

nėti, kad tikintieji persekiojami".

Straipsnio autorius rašo, jog Jurevičius po karo "priklausė nacionalistinei banditų gaujai", vadinosi Tankiumi ir už tai buvo nubaustas. Paleistas iš lagerių, gavo darbą ir net butą, bet pasirodė esąs nedėkingu — tapo "eitynių bei leidimo Šiaulių ir Raseinių rajonuose organizatoriumi". Vaičiūnas apkaltinamas pasakęs kalbą, kurioje "mėgino šmeižti mūsų santvarką"; pas jį rasta "kurstytojiškų" tekstų su "melagingais teiginiais".

LKB Kronikos 48-ame numery (1981 birž. 29) Jurevičiaus ir Vaičiūno teismas aprašomas išsamiai, pateikiamos datos, kaltinamosios išvados, liudininkų parodymai, kaltinamųjų paskuti-

niai žodžiai. Jurevičius apkaltinomas teisėjus "bailumu", nes jie nedrįso jo teisti drauge su Vaičiūnu. Jį teisiamą žūma, kuri bijosi daugumos. "Man didelė garbė sėdėti tame pačiame suole, kuriame sėdėjo Stanelyje, Sadūnaitė, Kovaliovas, Skuodis", kalbėjo Jurevičius. Iš klausęs nuosprendį, Jurevičius pasakė: "Ačiū! Tai garbė Dievui ir Lietuvai!" Vaičiūnas protestavo prieš kaltinimą ir laikė save nekaltu. Liudininkus jis pavadinęs "pasamdytais bedieviais", o prokurorui pareiškė, kad "šita byla pasaulio akivaizdoje jums garbės neatneš". Jurevičius buvo nubaustas 3-ems metams pataisos darbų griežto režimo lagery, o Vaičiūnas — 2,5 metų bendro režimo lagery.

(Elta)

LIETUVIAI PASAULYJE

— Lietuvos pasiuntinybės rūmų Washingtono skubiam remontui aukos siunčiamos tiesiog Lietuvos atstovybei. Čekiai išrašomi Lithuanian Legation vardu. Siųsti adresu: Lithuanian Legation, 2622 16th St., N.W., Washington, D.C. 20009.

— JAV valstybinė spaustuvė išspausdino leidinį "Hearings Before the Commission on Security and Cooperation in Europe", Vol. XV. Leidinys skirtas apkalbinėjimui apie Lietuvą. Jame išspausdintas Alto pirm. dr. K. Sidlauskos pateiktų dokumentų rinkinys, Vl. Šakalio, Vliko pirm. dr. K. Bobelio, kun. K. Puzevičiaus, Lietuvių Bendruomenės ir kitų pateiktų medžiaga.

— Popiežius Jonas Paulius II paskyrė prel. Joną Bulaitį titulinu Naron arkivyskupu ir Apaštališkuoju prunculiumi Centrinės Afrikos respublikoje ir Konge bei Apaštališkuoju delegatu Čado respublikoje. Tai pirmas lietuvis, pasiekęs tokį aukštą rangą Vatikano diplomatinėje tarnyboje. Naujasis lietuvis arkivyskupas prieš 48 metus gimė Londone. Jo tėvas Petras Bulaitis iš Lietuvos į Londoną atvyko 1911.

— Lietuvos Laisvės Komitetas papildytas naujais nariais. Pastaruoju metu į jį įsijungė Simas Kudirka, Vladas Šakalas, Tomas Venclova ir Bronius Kviklys. Lietuvos Laisvės Komitetas susideda iš Lietuvos piliečių. Be naujai įsijungusių narių, komitetas įeina Bronius Bieliukas, Viktorija Čečetienė, Paulius Jurkus, dr. Bronius Nemickas ir Vytautas Vaitiekūnas.

— Los Angeles, Calif., Šv. Kazimiero lietuvių parapija, vadovaujama prel. J. A. Kučingio, ir šiemet Lietuvių Religinei Šalpai surinko rekordinę sumą — 10,178 dol. Jau eilę metų Los Angeles lietuvių pirmąją šios rinkliavos aukotojų parpa.

— I Lituani, Amilcare Ponchielli operos, pastatymas lapkričio 8 Toronte praėjo su dideliu pasisekimu. Chicago lietuvių operos gastroles Toronto dienraščiu Globe and Mail ir Toronto Star muzikos kritikai įvertino labai palankiai.

— Dainavos ansamblis Chicago per paskutinius kelerius metus yra pastatęs komp. A. Jurgučio sukurtus keturis muzikinius veikalus: Pamaro pasaka, Kūlgrinda, Emilija Platerytė, Čičinskas. Dabar repetuojamas naujas veikalas — Vilniaus pilies legenda. Muzika — komp. A. Jurgučio, libretas — A. Balašaitienės.

Knygnešys, skulptoriaus Juozo Zikaro kūrinys. Ši statula stovi muziejaus sode Kaune

KERTINIS AKMUO LITUANISTIKOS KATEDRAI

Lituanistika Illinois universitete

PLB seime Toronte 1978 m. prof. dr. R. Šilbajorio iškelta mintis steigti lituanistikos katedrą prie JAV ar Kanados universiteto š.m. lapkričio 20 vorto realybe. Trejus su viršum metus trukę diskusijos, svarstymai spaudoje, LB susirinkimuose bei Lituanistikos Institute ir komisijos atlikti platus tyrinėjimai bei derybos su universitetais bandė surasti geriausias išėjimo, kad pirmoji lituanistikos katedra laisvajame pasaulyje atliktų jai priklausančias pareigas.

Apsisprendus lituanistikos katedrą steigti prie valstybinio Illinois universiteto Chicagoje, kur yra didžiausia ir aktyviausia lietuvių kolonija, buvo paruošta sutartis tarp Illinois universiteto fundacijos ir PLB vadovybės bei šiam reikalui sudarytos PLB fundacijos. Šios sutarties pasirašymas ir buvo lyg kertinio akmens padėjimas lituanistikos katedrai, pirmajai laisvajame pasaulyje.

Iškilmingame katedros sutarties pasirašyme Illinois universiteto administraciniame pastate dalyvavo apie šimtas vietučių asmenų — profesorių, bendruomenininkų, kultūrininkų, visuomenininkų, švietimo darbuotojų. Čia atsilankė vysk. V. Brizgys, provincijolas kun. dr. V. Rimšelis, kun. J. Vaisnys, Lietuvos gen. konsulė J. Daužvardienė, PLB centro valdybos nariai, JAV LB krašto valdybos pirm. V. Kutkus, Kultūros tarybos pirm. I. Bublienė, Švietimo tarybos pirm. J. Plačias, prof. dr. M. Stankus-Saulaitis, prof. dr. J. Slavėnas, prof. dr. N. Remeikienė, prof. dr. R. Kulienė, prof. dr. T. Remeikis, prof. dr. J. Valaitis, eilė kitų vidurinio ir aukštojo mokslo darbuotojų ir Illinois universiteto lituanistinių kursų studentai.

Sutartį pasirašė dr. R. Reid, Illinois universiteto programų direktorius, PLB pirm. Vytautas Kamantas ir katedros PLB fundacijos vadovu dr. A. Razma. Iškilmėm vadovavo dr. V.N. Moravčevich, Director of Campus Development. Jis iškėlė katedros reikšmę lietuviškos mokslui bei tautinės kultūros ugdymui, užtikrino universiteto visokeriopą paramą ir pristatė slavų departamento direktorę prof. dr. B.S. Simsic, kurios administracijoje veiks ir lituanistikos katedra.

Sveikinimo žodyje PLB pirm. Vyt. Kamantas pareiškė, kad ši katedra yra mūsų dovana kovojančiam lietuvių tautai. Sutarties pasirašymą sveikindamas, Illinois universiteto kancleris pabrėžė, kad "įvairių kultūrų reprezentacija Jungtinėm Valstijoms yra būtina". Sveikindama gen. konsulė J. Daužvardienė pareiškė, kad katedros įkūrimas yra didelis laimėjimas visai mūsų tautai.

Pilnutinei lituanistikos katedros veiklai Illinois universitetas parūpins \$150.000, o lietuvių dalis yra \$600.000, po \$100.000 per metus. Surinkus \$200.000, universitetas ieškos tinkamo profesoriaus, o pasiekus pusę fondo, 1984-85 mokslo metais katedra pradės veikti. Katedros fondo palaikymą išlaikys profesorių, raštingų, katedros leidinius, plėš jau dabar gausų lietuvištinį knygyną, finansuos pasiekimus, konferencijas visuomeninei.

Tarp 21.000 šio universiteto

studentų apie 350 yra lietuvių kilmės. Veikiant lietuviškos katedrai, studentai galės pasirinkti lietuvišką pagrindinę mokslo šaką, siekiant bakalauro, magistro ar daktaro laipsnio. Universitete jau 9 metus veikia šešiolikos dalykų lietuvištinė programa, nuo pat pradžių remiama Lietuvos Fondo lėšomis.

Kertinis akmuo yra tik maža pastato dalis. Tolimesnis katedros statymas priklausys nuo mūsų išveikimo laisvajame pasaulyje. Plačioji lietuvių visuomenė kviečiama galimai gausiau prisidėti savo aukomis, kad šis didelis ir svarbus darbas mūsų tautinės gyvybės išlaikymui būtų atliktas.

Br. Juodelis

Pinigus lituanistikos katedrai renka specialus PLB Fondas. Aukos ir testamentiniai palikimai rašyti LITHUANIAN WORLD COMMUNITY FOUNDATION vardu ir siųsti: Lithuanian World Community, PLB Fondas, 5620 So. Claremont Ave., Chicago, IL 60636, USA.

Visos aukos yra nurašomos nuo mokesčių.

Lithuanian World Community Foundation (PLB Fondas) yra "not for profit" Illinois korporacija, turinti visus nurašymus nuo mokesčių ir veikianti pagal IRS įstatymų 501 (c) 3 skyrių. Šios korporacijos vadovybę sudaro pirmininkas Vytautas Kamantas, išdirininkas Povilas Kilius, nariai Saulius Čyvas, Vaclovas Kleiza, Kazys Laukaitis ir dr. Antanas Razma.

LOS ANGELES LIETUVIŲ SUKAKTUVINĖJ ŠVENTĖJ

Prie Ramiojo vandenyno krantų prieš 40 metų pradėjo gyvinti labai vertę lietuviška parapija. Prel. Julini Maciejauskiui suorganizuojus pirmą branduolį, netrūkus pribuvęs jo mokinius kun. Jonas A. Kučingis, dabartinis prelatas, klausimų jūdino ir puoselėjo. Iš pirmųjų pionierų

parapiečių nedaug beliko gyvųjų tarpe. Jie, pasitraukdami amžinybėn, gali pasakyti, kad niekad nesitikėjo pamatyti šios parapijos tokio išsiplėtimo ir ištobulėjimo.

Praleidęs kelirus metus Los Angeles Šv. Kazimiero lietuvių parapiją jos besivystymo įkarštį, prieš 20 metų perėjau į lietuvių pranciškonų veiklą ir dirbu skleisdama lietuvišką spaudintą žodį. Tame laikotarpy keletą kartų teko grįžti į Los Angeles. Ir vis teko būti liudinininku įvairių pasikeitimų į gerą pusę. Pažanga buvo ir tebėra prel. J.A. Kučingio šūkis.

Nenuostabu, kad tokios gyvastingos lietuviškos parapijos sukaktis atšvęsta neeiliniu būdu. Sukakties iškilmės pradėtos birželio 21 tradicine Lietuvių diena, Šv. Kazimiero parapijos rengta jau 28-tą kartą. Po iškilmingų mišių specialioj akademijoj šalia R. Polikaitio paskaitos išklausytas solistų iš Kanados Ginos Capkauskienės ir Rimo Strimaitio koncertas, pasiūlyta gausia lietuvių dailininkų jungtine paroda.

Sukakties proga atnaujinta parapijos bažnyčia, parapijos aikštės naujai išasfaltuotos, įrengti pagerinimai salėje.

Džiugu, kad lietuviškoj bažnyčioj patobulinimus atlikti pavesta lietuviai — architektui Edmundui Arbuti. Na, jo ir padirbėta: lietuviškų motyvų didžiulis kryžius puošia presbiterijos sieną, o tulpių ir panašūs motyvai įvesti ir sakykloje, ir kunijos priesteruose bei altoriuje. O ką bekalbėti apie naujai sukurtas lietuviškas presbiterijos kėdes. Patraukia dėmesį ir arch. E. Arbo sukurtas amžinosios lempelės pritvirtinimas. Tai nestabus, bet toks mielas lietuviškos kūrybos atsiskleidimas.

Presbiterijoj didžiojo kryžiaus šonuose pritvirtintos šv. Juozapo ir šv. Kazimiero medinės statulos, gamintos Italijoj. Tai Edv. ir Elenos Bartkų ir Juozo Kaributo fundacija.

Bažnyčios fasade įrengtas spalvotas langas su šv. Kazimiero atvaizdu, skirtas prel. J. Maciejausko prisiminimui. Tai M. Okso ir Scheffer šeimos fundacija.

Los Angeles, Calif., Šv. Kazimiero lietuvių parapijos 40 metų sukaktuvių proga spalio 25 pamaldų dalyviai prie bažnyčios. Nuotr. L. Kanto

Apie bažnyčią ir parapijos mokyklą esančiuose placiūose plouose paliekami automobiliai, savaitės dienomis žaidžia mokyklos vaikai, o sekmadieniais švelniame Californijos ore mėgsta pasižmonėti vietos lietuviai, kurių tarpe netrūksta ir svečių turistų. Šis 40,000 kvadratinis pėdų plotas šios vasaros metu buvo naujai išasfaltuotas. Tai pareikalavo 47,000 dol. sumos.

Ant tų erdvių kiemų išdėstyti parapijos pastatai: bažnyčia, mokykla, klebonija, senelių namai. Jokių skolų nebėra. Taigi lieka tik plėstis ir tobulėti.

40 metų sukakties minėjimas baigtas spalio 25. Iškilmingas mišias koncelebravo klebonas prel. J.A. Kučingis, jo vikarai kun. dr. Algirdas Olšauskas ir kun. dr. Vincas Bartuška, atsilankę svečiai Tėv. Stasys Kulbis, SJ, iš Montrealio, buvęs Detroito lietuvių parapijos klebonas kun. Kazimieras Simaitis ir Tėv. dr. Kornelijus Bučmys iš Brooklyno. Prieš pradėdamas procesiją į bažnyčią, buvo šventintas arch. E. Arbo sukurtas kryžius, pritvirtintas prie bažnyčios galinės sienos iš lauko pusės. Kryžiaus fundatoriai: F. Speecher ir J. Krosky.

Mišių metu pamokslą pasakė Tėv. Bruno Markaitis, SJ, svarstydamas lietuvišką parapijų klausimą, o taip pat būtinumą lietuviui prisiminti į amerikiečių visuomenės veiklą. Giedojimo parapijos choras ir solistė Karen Vidžiūnienė. Vargonais grojo Rimas Polikaitis. Kai choras atliko "Šventas", "Tėve mūsų" ir "Dievo avinėlis" iš lietuviškų, komp. Broniaus Budriūno sukurtų, mišių, vargonais pritarė pats maestro, jau gerokai sustiprėjęs po jį varginiusių širdies negalių.

Po mišių padaryta bendra dalyvių nuotrauka prie bažnyčios priekinių durų. I val. popiet parapijos salėj, gražiai išdekoruotoj Prano Gasparonio, prie apvalių stalų ir neilgo garbės stalo susėdė 335 žmonės. Parapijos komiteto pirm.

— Dr. Owen C.J. Norem, pasukinis JAV pasiuntinys Lietuva, spalio 25 mirė Port Beach, Calif. 1943 jis parašė ir išleido knygą "Timeless Lithuania".

— Lietuvių Žurnalų Sąjunga naujai išrinkta centro valdyba pareigomis pirmame posėdy pasiskirstė taip: pirm. Jurgis Janušaitis, vicepirm. Petras Petrutis ir Algirdas Pužauskas, sek. Vytautas Kasniūnas, išd. Bronius Juodelis.

— Australijos Lietuvių Katalikų Federacijos atstovų suvažiavimas įvyks gruodžio 29-30 Melbourne Lietuvių Namuose. Koncerte programą atliks solistas J. Vaznelis iš Chicago. Prieš suvažiavimą jo koncertus norima surengti Sidnejaus, Canberros ir Adelaidės lietuvių kolonijose.

mininkui Fr. Speecher tarus atidarymo žodį, maldą sukalbėjo Tėv. S. Kulbis, SJ. Visi svečiai buvo vaišinami sočių ir gausių lietuviškų maistu bei Chateau Concanon vynu.

Zodžių sveikino tik trys asmenys. LB Vakarų apygardos pirm. R. Dabšys padėkojo už geras sąlygas organizacijai veiklai ir priminė, kad 1982 metai Lietuvos Bendruomenės ir Kunigų Vienybės skelbiami Lietuvos parapijos metais. Alto pirm. F. Masaitis, atstovaudamas 25 lietuviškom Los Angeles organizacijom, užgėrė tvirtą ir pastovią šios parapijos vadovybę, pažadėdamas solidarumą. Lietuvos gen. konsulas V. Čekanauskas savo nuoširdžiam sveikinime iškėlė ne tik lietuvišką, bet ir žemaitišką stiprybės reikalą.

Prel. J.A. Kučingis savo kalbos pradžioj pristatė iš toliau atvykusius svečius. Peržvelgęs sukakties progą įvykdytus darbus, padėkojo parapiečiam už talką. Padėkos ženklau buvo pagerbti įvairūs asmenys, atstovaujį skirtingom šios parapijos darbuotojų kategorijom. Klebonas paskaitė atskiros kategorijos eilę kandidatų, o scenoj V. Polikaitytė, atidariusi voką, paskelbdavo simbolinį laimėtoją. Pagerbti šie atstovai: parapijos komiteto — Frank Speecher, choro — Julija Grikinaite, parengimų šeimininkų — Violeta Dudorienė, solistų — Birutė ir Rimtautas Dabšiai, instrumentalistų — Raymondas Apeikytė, profesionalų — Kazimieras Rakūnas, šeimų

— Dalilės ir Antano Polikaičių šeima, mokytojų — Ona Razučiaienė, motinų — Regina Kunigienė, jaunimo — Gintaras Grušas. Stilingas medinės statulėlės visiem įteikė Lietuvos gen. konsulas V. Čekanauskas.

Solistė Karen Vidžiūnas iš Tucson, Ariz., įvairiomis kalbomis padainavo Mozart, Gershwin, Ardit, Lehar, Delibes ir Puccini kūrinį. Bisui dar pridėjo "Caro nome" iš Verdi Rigolietto operos ir lietuviškai Onos Metrikenės "Vyturėlj". Šis paskutinis kūrinys ypač išsukė publikos malonų įvertinimą. Svečiai plojo net sustoję.

Pokylį baigė prel. J.A. Kučingis padėkos žodžiu. Taip pat perdavė sveikinimus raštu ir stambesnes aukas, gautas šia proga. Visi sugiedojo Lietuvos himną.

Tiesa, meninės programos vidury ir man teko pasakyti sveikinimo kalbėlę. Pasveikines šios šventės vykdytojus, šeimininkus ir dalyvius, dar priminiau ir lietuviškos parapijos išsilaukimo pagrindus. Kai iš mūsų protėvių Kražių skerdyne se ar iš kenčiančių brolių okupuotoj Lietuvoj reikalaujama didelių aukų lietuviškos parapijos išlaikyme, laisvajame pasauly mum užtenka tik lankyti ir išlaikyti savas parapijas. Tai taip lengva, bet neretai labai sunkiai vykdoma.

Visas iškilmės filmavo Povilas Jasiukonis.

Kornelijus Bučmys

Mielas Tautiet, drauskis LK Susivienijime

LKS yra tvirta, saugi lietuvių fraternalinės apdraudos organizacija. Turtas siekia 3 milijonus dolerių.

Turi moderniškų apdraudos planus pilnamečiams ir jaunamečiams:

- 20 metų mokėjimo — 20 Year Payment Life
- 20 metų taupymo — 20 Year Endowment
- Taupymo iki 65 metų — Endowment at Age 65
- Mokėjimo iki 85 metų — Life Paid up at 85 (tik pilnamečiams).

Susivienijimas turi ir priedinius draudimus už mažus mokesčius. Aplikantai nuo 16 iki 40 metų, nuo \$500.00 iki \$2000.00 apdraudai priimami be medikalines egzaminacijos — sveikatos patikrinimo.

Susidomėję apsidraudimu Lietuvių K. Susivienijime, kreipkitės į jūsų kolonijoj gyvuojančios kuopos sekretorių, arba į Susivienijimo centrą išpildant žemiau paduotą kuponą.

LITHUANIAN C. ALLIANCE

P. O. Box 32 (71-73 So. Washington St.)
Wilkes-Barre, Pa. 18703

Esu susidomėjęs apsidraudimu Liet. Kat. Susivienijime

Vardas, pavardė .....

Adresas .....

..... (Zip Code) .....

Jei gū norėtu priklausyt jasy kolonijoj gyvuojančion Susivienijimo kuopon, centras pasius šj kuponą kuopos sekretoriui, kurs asmeniui atlankęs suteiks paatkinimų, patarimų ir atliks reikalingus formalumus. Malonekite atsakyti: .....

Jei gū norėsit įsirašyt centrinių kuopon, tada ir narystės mokesčius siųskit tiesiog į centrą. Malonekite atsakyti: .....

SŪDUVOS LEIDINIAI

A. Bendoriaus — LIETUVOS GEOGRAFIJA. Kaina 3 dol.

Kun. J. Burkaus — TERESĖ NAUMANAITĖ. Kaina 3 dol.

Teisininko Pr. Šulo — KAIP SUDAROMI TESTAMENTAI. Kaina 3 dol. Su testamentine forma (anglų kalba) 3.50 dol.

Šias knygas galima gauti "Garso" administracijoj: P.O. Box 32 (71-73 So. Washington St.), Wilkes-Barre, Pa. 18703.

Nauja lietuviškų valgių receptų knyga

LITHUANIAN COOKERY

Anglų kalba paruošė agronomė Izabelė Sinkevičiūtė

Su plastikiniu aplanku; 316 puslapių. Puiki knyga lietuviškų valgių mėgėjoms ir šauni dovana draugėms amerikietėms. Kaina 8 doleriai

Užsakymus siųsti: "Garsas", P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.), Wilkes-Barre, Pa. 18703

GARSAS • Lithuanian R.C. Alliance of America

English Section

MINUTES OF THE 68TH CONVENTION OF THE LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE

(Continued from last month)

THIRD SESSION

The third session of the Lithuanian Catholic Alliance 68th National Convention convened in the Cayuga room of the Marriott Inn on Tuesday, July 14, 1981 by chairman Leonard Pallis at 9:10 A.M. with Rev. K. Bučmys giving the Invocation.

Roll call came by assistant secretary Audronė Elvikis. All delegates in attendance that were here on Monday including the following new delegates who registered this morning: Lodge No. 1 — Kingston, Pa. Joan Baranosky and Michael Baranosky, Lodge No. 212 — Plains, Pa. Mary Kozerski, Lodge No. 111 — Plymouth, Pa. Mary Pallis and Gerald Pallis.

Chairman Leonard Pallis asked vice-chairman Saulius V. Kuprys, Esq. to take over the chair and call on the Resolutions Committee for their report but the Resolutions Committee was not ready as yet.

Chairman Leonard Pallis resumed the chair and announced that the election of Officers and Directors will be the next order on the agenda.

Atty. Thomas E. Mack nominated Dr. Joseph Stankaitis of Washington, D.C. as Medical Examiner, second by Joseph B. Laučka.

Dr. Joseph Stankaitis was elected by acclamation.

Dr. Leonard J. Simutis made a motion to elect all of the present Officers and Directors by acclamation, second by Joseph B. Laučka. On the question, a discussion arose among the delegates stating that the Officers and Directors should be voted one at a time, motion made by George Sadauckas that they be voted one at a time and voted by secret ballot, second by Albina Poška. Motion carried.

At this point the ballots were distributed by the Marshalls and the Board of Elections Committee was brought back to tabulate the ballots.

The question was to vote YES to vote for all Officers and Directors at one time, or to vote NO to have them voted on one at a time.

As the ballots were being tabulated, Dr. Joseph Stankaitis, newly elected Medical Examiner gave his acceptance speech. He thanked the delegates for electing him as the new Medical Examiner, and promised to do his best to perform the duties of Medical Examiner to the best of his ability.

The results of the balloting on the YES and NO question: YES — 15, NO — 36. Therefore the Officers and Directors will be voted on one at a time.

Chairman Leonard Pallis opened the nominations for Spiritual Advisor. Atty. Thomas E. Mack nominated Rev. Msgr. John Balkūnas P.A. for Spiritual Advisor, second by Frank Katilus, Motion by Dr. Vladas Simaitis to close the nominations, second by Vyto Yucius.

Rev. Msgr. John Balkūnas, P.A. was elected Spiritual Advisor by acclamation.

Chairman Leonard Pallis opened the nominations for President.

Heather Mack nominated Thomas E. Mack, Esq. for President, second by Anna Magdalinskas. Vyto Yucius moved the nominations be closed.

Thomas E. Mack, Esq. elected as President by acclamation. Chairman Leonard Pallis opened nominations for Vice-President. Dr. Leonard J. Simutis nominated Joseph B. Laučka, for Vice-President, second by Dr. Vladas Simaitis. Atty. Thomas E. Mack moved the nominations be closed.

Joseph B. Laučka elected Vice-President by acclamation.

Chairman Leonard Pallis opened nominations for Secretary. Patricia Mack nominated Frank J. Katilus for Secretary, second by Charles Liscosky. Saulius V. Kuprys, Esq. moved the nominations be closed. Frank J. Katilus elected Secretary by acclamation.

Chairman Leonard Pallis opened nominations for Treasurer. Dr. Vladas Simaitis nominated Leocadia Donarovich for Treasurer, second by Joseph B. Laučka. Vyto Yucius moved the nominations be closed.

Leocadia Donarovich elected Treasurer by acclamation.

Chairman Leonard Pallis opened nominations for two Trustees. Bronius Bobelis nominated Dr. Vladas Simaitis, Helen Mennens nominated George Sadauckas, Joseph B. Laučka nominated Vyto Yucius, Ed Machinist nominated Rosalie Kizis. Sylvester Kuosa moved the nominations be closed.

Results of ballots — Dr. Vladas Simaitis — 19, George Sadauckas — 31, Vyto Yucius — 17, Rosalie Kizis — 29.

George Sadauckas and Rosalie Kizis elected Trustees.

Chairman Leonard Pallis called on Dr. Justinas Pikūnas of Detroit, Michigan for a few remarks.

Dr. Justinas Pikūnas, Detroito universiteto psichologijos profesorius ir buvęs A.L.R.K. Federacijos pirmininkas, savo žodyje užgėrė šio suvažiavimo sėkmingumą ir iškelė prasmingos veiklos padidinimo klausimą. Yra reikalinga, kad L.K. Susivienijimas Amerikoje padidintų lietuvių katalikų spaudos rėmimą, ypač tokių žurnalų kaip Ateitis ir Aidai. L.K. Susivienijimo dėmesys turi būti atkreiptas į ateitininkų jaunimo sąjungų veiklą ir suteikimą finansinės paramos jų studijų bei kursų dienoms. Taip pat plėstina dr. L. Šimučio vadovaujamo L.K. Susivienijimo Amerikoje Kultūros Fondo veikla, jam pridėdant matching funds, kad jis galėtų premijomis ir stipendijomis paremti religijos,

mokslo, meno ir kitus reikšmingus projektus. Baigdamas jis palinkėjo naujai L.K. Susivienijimo Amerikoje valdybai išplėsti savo veiklą ir atrasti daugiau prasmingų uždavinių.

Chairman Leonard Pallis opened nominations for three Directors. Frances Katilus nominated Albina Poška. Joseph B. Laučka nominated Bronius Bobelis. Anna Galenas nominated Leonard Pallis. Dr. Joseph Stankaitis nominated Saulius V. Kuprys, Esq. Albina Poška nominated Leonard Mikelonis. Helen Meškauskas moved the nominations be closed.

Results of ballots — Albina Poška — 37, Bronius Bobelis — 14, Leonardas Pallis — 32, Saulius V. Kuprys, Esq. — 21, Leonard Mikelonis — 32. Albina Poška, Leonard Pallis and Leonard Mikelonis elected Directors.

Vice-chairman Saulius V. Kuprys, Esq. took over the chair and the following Constitutional Committees were elected.

Benevolent Committee — Patricia Mack, Joan Baranosky, Genė Kudirka.

Press and Information Committee — Regina Pikūnas, Albinas Apton, Dr. Leonard J. Simutis.

Constitution and By-Laws Committee — Gerald Pallis, Stasys Lukosevičius, Frances Katilus.

Judicial, Grievances and Appeals Committee — Mary Kozerski, Sylvester Kuosa, Charles Liscosky.

Youth Committee — Jonas Kuprys, David Donar, Audrone Elvikis.

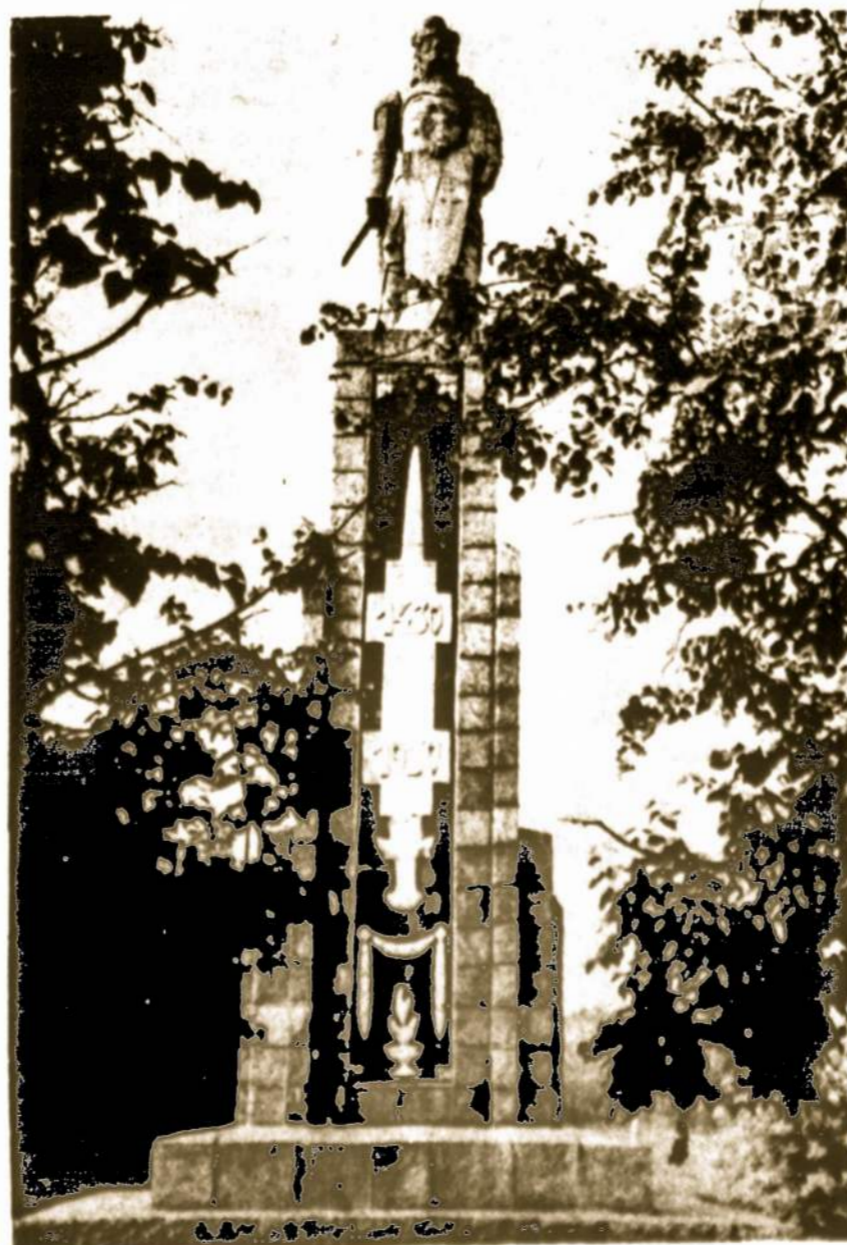
Vice-chairman Saulius V. Kuprys, Esq. called for a report from the Resolutions Committee.

Dr. Leonard J. Simutis read the following proposed resolutions:

The convention extends its gratitude to the Rochester LRC Lodge No. 103 for its hospitality and for making arrangements involved with the 68th convention. It also asks the lodge president to extend its gratitude to the Mayor of Rochester for his cordial convention greetings.

The convention, after some discussion regarding the use of the Lithuanian language in Alliance functions, concludes that the Lithuanian language is of a special character to the organization. The convention invites the membership to use the Lithuanian language and also to respect those who do so. Those who do not know the Lithuanian language should be given the same respect.

After hearing the report on the possible merger of the American Lithuanian Roman Catholic Women's Alliance with our

Vytautas the Great monument in Perloja, Lithuania

Congressman Brian Donnelly accepting the "Friend of Lithuania" award during the Lithuanian American Community convention in Boston on October 24, 1981. From the left: Rev. A. Kontautas, A. Kuolas, Rep. B. Donnelly, B. Veitas, B. Banaitienė, A. Gustaitis.

Photo by K. Dangelė

organization this convention authorizes the board of directors to explore the feasibility of such a merger.

The convention joins all other organizations and groups seeking the release of Prof. Vytautas Skuodis, an American citizen from Chicago, from Soviet imprisonment for his defense of human rights. It also recommends that the board of directors make Vytautas Skuodis a member of our Alliance by giving him a \$5000 twenty year endowment policy and name the Lithuanian Catholic Foundation as its beneficiary until his release from the Soviet Union.

Whereas the Catholic Movement in America is dedicated to stop indecency in television commercials.

Whereas this same movement is dedicated to stop sexism and pornography through the television media and newspaper advertisements.

Whereas this same movement is dedicated to stop violence through television shows.

Be it resolved that the Lith. Roman Catholic Alliance take the necessary steps to contact and be in touch with the people behind this movement. Be it further resolved that the Lith. Roman Catholic Alliance wholeheartedly join this movement in its aims and objectives.

Leonard Pallis, Chairman
Frank J. Katilus, Secretary

Vyto Yucius moved to accept the resolutions prepared by the Resolutions Committee, second by Joseph Giedraitis. Motion carried unanimously.

Rosalie Kizis made a motion to have the 69th Convention of the Lithuanian Catholic Alliance in Pittston, Pa. second by Patricia Mack.

Saulius V. Kuprys, Esq. made a motion to have the 69th Convention of the Lithuanian Catholic Alliance in Chicago, Ill. second by Dr. Leonard J. Simutis.

Ed Machinist made a motion to have the 69th Convention of the Lithuanian Catholic Alliance in Wilkes-Barre, Pa. second by Sylvester Kuosa. Results of the ballots — Pittston — 30, Chicago — 14, Wilkes Barre — 5. The 69th Convention of the Lithuanian Catholic Alliance will be held in Pittston, Pennsylvania.

Vice-chairman Saulius V. Kuprys, Esq. called on secretary Frank J. Katilus to read the minutes of the Convention.

Frank J. Katilus read the minutes of the Convention and a motion by Albina Poška to accept the minutes as read, second by Mary Kozerski. Minutes of the 68th Convention accepted unanimously.

Vice-chairman Saulius V. Kuprys, Esq. thanked the old Officers and Directors and congratulated the newly elected Officers and Directors and wished them well and pledged his further support in anything he can do for the Alliance.

Joseph B. Laučka also thanked the old and the new Officers and Directors, especially mentioned Saulius V. Kuprys, Esq., Dr. Vladas Simaitis, Vyto Yucius, Bronius Bobelis and Dr. Albert J. Valibus for their work for the Alliance and he also pledged his support to the Alliance in the future.

Chairman Leonard Pallis asked all of the newly elected Officers and Directors to come up in front of the podium to take the oath of their respective offices which was given by the Spiritual Advisor Rev. Msgr. John Balkūnas, P.A.

Chairman Leonard Pallis thanked all the delegates for bearing with him during the Convention, and he apologized for any errors he had made and turned the Convention over to President Thomas E. Mack, Esq.

President Thomas E. Mack, Esq. thanked all the delegates and guests for coming, for a fine Convention, and wished everybody a safe journey back home to their respective areas. He invited all of the delegates to the banquet tonight, the cocktail hour from 6:00 to 7:00 P.M. entertainment and dinner afterwards.

President Thomas E. Mack, Esq. called on Rev. Msgr. John Balkūnas to give the Benediction.

The 68th Convention of the Lithuanian Catholic Alliance came to a close at 11:45 A.M.

Respectfully Submitted,
Frank J. Katilus,
Convention Secretary

Your enrollment in the Lithuanian RC Alliance will be a sound investment. Your payments towards your life insurance are your savings. But your membership with this organization is also important because with it you will belong to a large national American Lithuanian organization which will help you to keep close ties with people of your ethnic origin and cultural heritage.

BALTIC SELF-DETERMINATION AIRED IN U.N. THIRD COMMITTEE

Gershman speech sets welcome precedent

A strong speech in support of genuine self-determination was delivered by **Carl Gershman**, United States Representative in the Third Committee on October 9, 1981. The speaker contrasted Wilson's and Lenin's views on self-determination:

Wilson and Lenin on self-determination

"For Wilson the overriding purpose of self-determination was the establishment of world order. For Lenin it was the triumph of world Communism. For Wilson the philosophical foundation of self-determination was liberalism and respect for human rights. For Lenin it was Bolshevism and the so-called 'dictatorship of the proletariat'."

"Whereas the historical offsprings of the Wilsonian idea of self-determination has been relinquishment of empire by the West, the Leninist approach has resulted in the consolidation and expansion of the last remaining empire on earth. The fact that this latter development has been justified in terms of the fulfillment of the right of self-determination — or as it is fashionably termed today, national liberation — is a powerful example of the perversion of language in the modern era."

Soviet conquest of Baltic States

The U.S. Representative went on to quote from a United Nations speech by Adlai Stevenson in 1961:

"Soviets took advantage of the turmoil and upheaval of the Second World War to continue the process of colonial subjugation at the expense of its neighbors. The Soviets' territorial aggrandizement included the Karelian province and other parts of Finland and the Eastern provinces of Poland, the Romanian provinces of Bessarabia and Bukovina, the independent States of Estonia, Latvia and Lithuania, the Koenigsberg area, slices of Czechoslovakia, South Sakhalin, the Kurile Islands, and Tanna Tuva..."

"Following the Second World War, whole nations and peoples were swallowed up behind the Iron Curtain in violation of agreements and without a free vote of the peoples concerned."

The Baltic protest against the Stalin-Hitler Pact

Having surveyed the recent expansion of the Soviet Empire (Cuba, Laos, Vietnam, Afghanistan), Gershman again referred to the Baltic issue:

"There is no other way out of this impasse than to reaffirm and defend the right of self-determination for all peoples. Towards this end, it is necessary to end the conspiracy of silence with respect to those within the world's last empire whose legitimate fight to self-determination has been denied. 'Let me speak of one indi-

vidual whose fate is unknown to the world. His name is Yuriy Kukk, an Estonian from Tartu who was a professor of chemistry. He was among those arrested by the Soviet authorities following the publication of a petition called 'the Baltic Appeal'. This appeal, signed by 45 Baltic citizens, was issued in August 1979 — the 40th anniversary of the Hitler-Stalin Pact which led to the partition of Poland and the occupation of the three Baltic States (all of whom had previously been members of the League of Nations). The petition called for the publication of the Pact, including its secret protocols, and for Baltic self-determination."

The tragic death of Kukk — a symbol

Kukk, who had also spoken out against the invasion of Afghanistan, was tried along with his fellow dissident Mart Niklus, convicted of "anti-Soviet agitation", and deported to the Gulag. On March 27 of this year, after a 4-month hunger strike, Kukk died in a transit camp near Vologda. He was buried outside the camp, and the authorities refuse a request to allow his body to be returned to his family. When his wife visited the grave site, she was prevented by prison guards from placing flowers on it or from photographing it. They also refused her request to place her husband's name on the grave. They would only allow the grave to be marked identified by Yuriy Kukk's prison number — 23781.

"This is just one story among thousands, selected almost at random. It took place far away from the glare of world publicity, within what Aleksander Solzhenitsyn has called the "isolated zone" of Soviet totalitarianism. Nonetheless, Yuriy Kukk and others like him are among the authentic heroes of our time. They deserve our admiration. Indeed, they deserve our solidarity."

Self-determination for all peoples — task for U.N.

Gershman concluded his speech as follows: "There is only one power to put behind the liberation of mankind", Woodrow Wilson once said, "and that is the power of mankind. It is the power of the united moral forces of the world... Mobilizing these forces in support of genuine self-determination and fundamental freedoms for all peoples is the awesome challenge facing the United Nations."

Soviet and satellite reactions — customary lies

The statements in reply to the Gershman speech by the Soviet Union and its satellites on October 14 were a familiar melange of pompous lies. Valery V. Bykov (USSR) said that the "people's right to liberation has been a cornerstone of the Soviet

State". Lajos Nagy (Hungary) declared that the present system in Hungary was a result of "free elections". Tatiana Brosnakova (Czechoslovakia) spoke of U.S. interference in her country's "internal affairs". Ivan Garvalov (Bulgaria) said that the U.S. was "out of order".

No self-determination in Soviet domain

In his reply Gershman said that for the 15 republics of the Soviet Union no right was stipulated for secession from that union. In principle, the central authority retained the power to deprive a republic of union status. There was no direct prohibition against discussing secession, but those who had discussed it faced criminal

U.S. DEPARTMENT OF STATE ON SITUATION IN LITHUANIA

The U.S. Department of State submitted to the Commission on Security and Cooperation in Europe a statement regarding the human rights situation in Lithuania. The statement was published in the Commission's account of the hearings on the "Religious and National Dissent in Lithuania" as follows:

"On February 2, 1981, the Department of State submitted to the U.S. Congress the following report on conditions in the Baltic States, including Lithuania:

"The human rights situation in the Baltic States is... similar to that in the Soviet Union. The Lithuanian Catholic Church is under particularly heavy pressure. There appears to be a systematic program of 'Russification' of the Baltic States by continuing resettlement there of a greater percentage of Russians relative to the native Estonian, Latvian, and Lithuanian population. Reports of student demonstrations in Tallinn in October indicate continuing dissatisfaction over nationality issues in the Baltic States. The forty-five signers of the Baltic Declaration of August 1979, protesting the occasion of the fortieth anniversary of the Molotov-Ribbentrop Pact which led to the Soviet occupation of the Baltic States, have been subjected to severe harassment. Baltic activists, including signers of the Declaration, who have been reported arrested or tried during 1980 include: Vytautas Skuodis (who was born in the United States), Julius Sasnauskas, Mečislovas Jurevičius, Arvydas Čekanašius, Antanas Terleckas (who like Skuodis and some activists in the USSR was held somewhat longer than the statutory ninemonth limitation on pre-trial detention), Mart Niklus, Ona Vitkauskaitė, Genė Na-

punishment and charges of treason. Even those who spoke out for cultural autonomy had been imprisoned. He said that Soviet leaders had never hidden the fact that self-determination and national sovereignty were subordinate to class struggle. He quoted a passage from Lenin that stated that the interests of socialism were above the right to self-determination and another from Stalin to the effect that the right to self-determination was often in conflict with the right of the working class to consolidate its power. Soviet talk of class struggles masked the pursuit of power, at the expense of self-determination.

The United States position in the Third Committee represents a welcome change from the earlier "detente" spirit, which meant a certain reluctance to face the Baltic issue in the World Organization. It is to be hoped that this step will be followed by additional initiatives.

vickaitė, Juri Kukk, Vytautas Abrutis, Maris Lukjanovics and Viktor Niitsoo. Like their counterparts in the USSR, Baltic human rights activists, for example Balyš Gajauskas and Viktoras Petkus, frequently are sentenced to long terms of imprisonment."

"In the six months since the submission of that assessment, there has been a number of changes in the human situation in Lithuania, and all apparently for the worse.

"The crisis in Poland has led to increased Soviet military activity in and around Lithuania, including an extremely large scale amphibious exercise which took place in early August at the port of Baltisk..."

"The Department has also received a number of reports that travel between Lithuania and Poland has been placed under severe restrictions and that many families with relatives on both sides of the border are therefore artificially kept apart.

"Within Lithuania itself, the denial of rights and persecution of Lithuanian Helsinki Monitors continues. U.S. efforts to gain consular access to Vytautas Skuodis continue to be frustrated by Soviet authorities, who do not recognize Mr. Skuodis legitimate claim to U.S. citizenship and view him as a citizen of the Soviet Union. Helsinki Monitors Vytautas Vaičiūnas and Mečislovas Jurevičius were arrested on March 25, 1981 and are currently awaiting trial, while others such as Balyš Gajauskas and Viktoras Petkus continue to serve long prison sentences with little hope of commutation.

"Meanwhile, outside Lithuania, we must note the tragic death by hunger strike of Estonian dissident Juri Kukk on March 27 of this year, and the continued imprisonment of his colleague, Mart Niklus.

"The Department of State will continue to monitor the human rights situation in Lithuania, as well as in the other Baltic States, and will use every appropriate means to seek to alleviate the suffering of those who have been harassed or imprisoned for their defense of human rights and fundamental freedoms, as set forth in the Helsinki Final Act."

Your enrollment in the Lithuanian RC Alliance will be a sound investment. Your payments towards your life insurance are your savings.

LITHUANIAN CATHOLIC ALLIANCE

BOARD OF DIRECTORS

Spiritual Advisor: Rev. Msgr. John Balkūnas, P.A., 555 68th Avenue, St. Petersburg Beach, Fla. 33706. Home — 813; 367-2523.

President: Thomas E. Mack, Esq., 11 West Union Street, Wilkes-Barre, Penna. 18702. Home — 717: 472-3880. Office 717: 823-1131.

Vice-President: Joseph B. Laučka, 9610 Singleton Drive, Bethesda, Md. 20817. Home — 301: 530-5631.

Secretary: Frank J. Katilus, 1059 Blair Avenue, Scranton, Penna. 18508. Home — 717: 342-3619.

Treasurer: Mrs. Leocadia Donarovich, 37 Eldon Avenue, Lansdowne, Penna. 19050. Home — 215: 626-2409. Office 215: 645-4100.

Trustees: George F. Sadauckas, 119 S. Rebecca Avenue, Scranton, Penna. 18504. Home — 717: 344-0429. Office 717: 348-3808.

Mrs. Rosalie Kizis, 134 Church Street, Pittston, Penna. 18640. Home — 717: 654-4271.

Medical Examiner: Joseph A. Stankaitis, M.D., 124 Croydan Road, Rochester, N.Y. 14610. Home — 716: 288-0604. Office 716: 263-6320.

Directors: Mrs. Albina Poska, 6606 S. Washtenaw Avenue, Chicago, Ill. 60629. Home — 312: 434-2374.

Leonard Pallis, 352 West Main Street, Plymouth, Penna. 18651. Home — 717: 779-1977. Office 717: 826-6440.

Leonard Mikelonis, 2934 Grendon Lane, Baltimore, Md. 21234. Home — 301: 665-2218.

Executive Director: Charles A. Liscosky, 137 Charles Street, Wilkes-Barre, Penna. 18702. Home — 717: 822-4855. Office 717: 823-8876; 829-2406.

Garsas Editor: Rev. Cornelius Bučmys, O.F.M., 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207. Office — 212: 827-1352.

CONSTITUTIONAL COMMITTEES

Benevolent Committee: Mrs. Patricia Mack, Heatherhill, Bear Creek, Penna. 18602. Home — 717: 472-3880.

Mrs. Joan Baranosky, 106 W. Brady Street, West Wyoming, Penna. 18644. Home — 717: 693-1795.

Mrs. Gene Kudirka, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207. Home — 212: 235-0724.

Press & Information: Mrs. Regina Pikunas, 8761 W. Outer Drive, Detroit, Mich. 48219. Home — 313: 532-2109.

Albin A. Apton, 275 Empire Boulevard, Rochester, N.Y. 14609. Home — 716: 482-8571.

Dr. Leonard J. Simutis, 3551 W. 98th Street, Evergreen Park, Ill. 60642. Home — 312: 425-5494.

Constitution & By-Laws: Gerard Pallis, R.D. 3, Tunkhannock, Penna. 18657. Home — 717: 836-1266.

Stasys Lukoševičius, Sr., 1935 W. 7th Street, Woodhaven, N.Y. 11223. Home — 212: 849-6083.

Mrs. Frances Katilus, 1059 Blair Avenue, Scranton, Penna. 18508. Home — 717: 342-3619.

Judicial, Grievances & Appeals: Mrs. Mary Kozerski, 35 Hilldale Avenue, Plains, Penna. 18705. Home — 717: 823-8468.

Sylvester Kossa, 93 Russell Street, Edwardsville, Penna. 18704. Home — 717: 287-8554.

Charles Liscosky, 137 Charles Street, Wilkes-Barre, Penna. 18702. Home — 717: 822-4855. Office 717: 823-8876; 829-2406.

Youth Committee: Jonas R. Kuprys, 1806 S. 49th Court, Cicero, Ill. 60650. Home — 312: 863-0935.

David Donar, 37 Eldon Avenue, Lansdowne, Penna. 19050. Home — 215: 626-2409.

Mrs. Audrone Elvikis, 2951 West 63rd Street, Chicago, Ill. 60629. Home — (unpublished number).

An offer to join the

LITHUANIAN FEDERAL CREDIT UNION

Everyone is saving some money for the future. Most of us depend on the local branches of major banks and savings associations to keep our hard earned money and to pay us an adequate rate of interest. But is the interest on our savings adequate and does it keep up with the rate of inflation?

We have a better solution for your money problems — become a member of a Credit Union.

A LITHUANIAN CREDIT UNION!

This is what we have to offer for you:

1. 7% INTEREST on regular "day of deposit to day of withdrawal" passbook savings accounts. (That's 1.5% better than what you get in a bank).

2. 12% INTEREST on Credit Union Share Certificates that are especially attractive to small depositors.

You can obtain Share Certificates for as little as \$500 or \$1000 or in larger sums (in \$500 units) for 3 months, 6 months or longer periods of time. The annual yield is in excess of 12%. (Isn't that better than the 5.5% for Savings Banks accounts?)

3. HIGHEST INTEREST ON MONEY MARKET CERTIFICATES. These Savings Certificates are issued for \$10,000 deposits and pay not a penny less than the bank issued Certificates.

4. ALL DEPOSITS ARE INSURED UP TO \$100,000 by National Credit Union Administration. Your money is just as safe here as in any bank.

5. CONVENIENT LOANS to all members at the lowest possible interest rates. You can borrow money to buy a new car, to repair your home or for any other worthwhile project. Credit Union is always here to help you.

6. FINANCIAL ADVICE, for you and for your family — free of charge service for all Credit Union members.

The KASA Lithuanian Credit Union in little more than a year has reached one and a half million dollars in deposits!

Through advertising, donations and services it helps the Lithuanian community and its individual members.

You should be one of us and you are welcome to join us.

Come in, write or phone to KASA LITHUANIAN CREDIT UNION, 86-01 114th Street, Richmond Hill, N.Y. 11418. Tel. (212) 441-6799.

For your convenience our offices are open every working day from 9 AM till 9 in the evening. Fridays till 6 PM and Saturdays till 5 PM.

WE HOPE TO SEE YOU SOON!

Ponchielli opera I Lituani — Lietuvos Toronto scenoje. Antras veiksmas. Nuotr. V. Bacevičius

LETTERS FROM LITHUANIAN POLITICAL PRISONERS

The following excerpts from recent letters of Lithuanian political prisoners were taken from the underground periodical, **THE CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA** (No. 48, June 29, 1981).

News from the Perm' Camp

"... Povilas Pečeliūnas and Gintautas Iešmantas are imprisoned in one of the strict regime camps situated 6 kilometers away from the Vsesviatskaja station... Iešmantas works at a lathe, while Pečeliūnas is employed in the kitchen. Pečeliūnas works twelve hours a day, without any days off. Knowing the poor state of his health, such work exhausts him completely. Even more terrible is the moral terror: there are constant interrogations in the barracks, any possibility for creative work is denied, any literature that does not correspond to the spirit of the oppressors is forbidden.

"... When Hitler's men wanted to mock their victims, they told them to dig their own graves. The Perm' Camp administration once ordered the prisoners to repair the barbed wire of their fences, but they refused to do that. Similarly, on April 18, on the eve of Easter Sunday, seven Lithuanians refused to work in the Saturday shift.

"The camp administration pays no attention to the health of the prisoners. The local physician is either not qualified or is deliberately withholding medical assistance. Pečeliūnas has not yet had his teeth fixed, while Iešmantas contracted an eye infection from the medicine prescribed him. Only after a long debate, a physician was summoned from the raion center and prescribed proper medication."

Gintautas Iešmantas (sentenced on December 22, 1980, to six years in strict-regime camps and five years of exile for "anti-Soviet propaganda", i.e., for articles in the underground press):

Appeal to the leaders of the European Communist Parties

"On December 15-22, 1980, I was tried in Vilnius together with... P. Pečeliūnas and... V. Skuodis for having propagated socialism with a human face, for having written poems extolling goodness, liberty, truth and friendship (they were not published), and for desiring, on the basis of the (USSR) Constitution, that Lithuania secede from the USSR, and be an independent, free socialist State.

"I appeal to all people of goodwill, especially to all the leaders of the Communist parties of Europe, to do everything possible for our liberation. The USSR Procurator General should be asked to review the case which was fabricated against our group, with lawyers of European countries participating in this review."

Message to the young people of Lithuania

"I thank you for your civic and moral support which I experienced during my trial. I

rejoice in particular for your courage and determination in the struggle for freedom and truth. You are our hope and our future! I desire only one thing — may the movement for Lithuania's freedom and independence spread more widely."

Povilas Pečeliūnas (sentenced on December 22, 1980, to six years in strict-regime camps and five years of exile for "anti-Soviet agitation and propaganda"):

"... I have enough strength to endure. Everything is determined by the inner world and that Light which shines most brightly in the Feast of Resurrection... I am free in Truth!... I brought my Fatherland here with me in my heart... The Light does conquer darkness..." (From a letter dated May, 1981).

Vladas Lapienis (sentenced on July 25, 1977, to three years in strict-regime camps and two years of exile for "slandering the Soviet Union", i.e., criticizing the discrimination against religious believers):

"... The hardships on this earth are easy to bear for a Christian who sincerely loves Jesus and carries the Cross together with Him!"

(From a letter dated Easter, 1981).

(Lapienis' term of exile in Siberia end on July 20, 1981) Petras Lukosevičius (forced into a psychiatric hospital in 1980, for having written a memoir of his Gulag experiences. He was released, then re-arrested and sent into the psychiatric hospital at Naujoji Vilnia on January 22, 1981. He is listed in this year's report of the International P.E.N. Writers in Prison Committee):

"I am again in the cruel and deceitful hands of the KGB. In the early morning of January 22, I was taken from my apartment (Tulpių 21-62) and was brought to the Psychoneurological Hospital of Naujoji Vilnia. This time I have no idea for what and for how long. It is impossible to find out anything, because everything is done in secret. The psychiatric hospital is an obedient servant of KGB's interests... Its 'cure' follows the instructions of the KGB... the length of confinement depends on the orders of the KGB. There is no law to help those who seek truth. True, there is the constitution, but its only function is to help out the propaganda abroad to fool the people there".

(From a letter dated March 12, 1981)

Julius Sasnauskas (sentenced on September 18, 1980, to eighteen months in jail and five years of internal exile for "anti-Soviet propaganda and agitation", i.e., expressing his views in the unofficial press):

"... The mailing of letters has become a real problem: the most insignificant sentences turn out to be suspicious, with 'things hidden between lines'. And so I have to rewrite them... My letter to Zita has been traveling back and forth for almost a month, unable to get through all the obstacles... My cell

neighbor is trying to scare me with the ghosts of Siberia; he tells me that there all my 'follies' will be shaken out from my head".

(From an undated letter).
"... Freedom is still far away, but one carries its picture from place to place, not only as a painful memory, but also as a sign of faith and hope..."

(From a letter dated May 6, 1981)

"This month is named after Mary, the Mary who is so close to us, her heart pierced by a sword, or standing under her Son's cross. But it's not only sadness — we know that nothing there was in vain..."

(From a letter dated May 11, 1981)

Julius Sasnauskas is at present serving his term of exile in: Tomskaja obl., s. Parabelskoje, Sovetskaja 147a.

He lives in a dormitory and works as a hospital aide.

Genutė Novickaitė (sentenced on November 25, 1980, to two years in ordinary-regime camps for "disseminating fabrications discrediting the Soviet system", i.e., advocating religious freedom):

"... We are not very popular here, because we are slightly different: we don't swear and don't fight among ourselves. As I can see, some people here consider religious believers more terrible than all kinds of criminal offenders... One thing is clear — God is Truth and for him one can sacrifice not only a single year (in captivity. Ed.), but one's entire life".

(From a letter dated April 17, 1981)

Onutė Vitkauskaitė (sentenced to one-and-a-half years in ordinary regime camps on the same charges as Navickaitė):

"... While in the camps I realized very well how terrible is man's life without God, without Love Eternal..."

(From a letter dated May 3, 1981)

"... My friend Genutė (Navickaitė) received the sad news about her sister's death... Genutė kept hoping that she would be allowed to pay her last farewells to the deceased, but all her efforts were in vain. (The brother of Genutė Navickaitė, the Rev. Z. Navickas and other relatives did everything possible to have her released from the camp for her sister's funeral, in accordance with the law, but the procurator forbade it. Eds. of the *Chronicle*)... Several letters have not reached me and the Easter greetings have been delayed somewhere along the way. They are guarding us to prevent us from seeing Christ even on a postcard..."

(From letter dated May 17, 1981).

THE MAGIC OF ZYDERM

For years patients with severe acne scars, chicken pox scars, and patients with wrinkles, did not have a safe option for the correction of their problems. Cosmetic surgery was expensive, painful, and often unpredictable. After six years of investigation, Zyderm, a natural protein implant has become available for correcting these problems.

Zyderm is implanted by a physician, experienced with its use, through a fine needle into the skin where there is a depressed scar. The implant fills in the depression and raises the skin to the level of the surrounding skin. Within a few weeks, the Zyderm-implant is incorporated by the body and within weeks can not be distinguished from surrounding tissue. It will respond and feel like normal skin.

What type of defects can be corrected? Acne scars-depressed scars caused by acne, whether small sharply depressed areas or large wavy scars will often show excellent improvement with Zyderm.

Members of the Grandis folk dancing troupe, in Chicago, on stage at the Lithuanian Cultural Center in Brooklyn, N.Y. The group appeared there on November 14, 1981.

WESTERN GOVERNMENTS URGED TO SPEAK OUT ON BALTIC STATES IN MADRID

Memorandum by Lithuanian Committee to CSCE

A memorandum of the Supreme Committee for Liberation in Lithuania, dated October 22, 1981, was sent to twenty-seven heads of European Governments. It was signed by Dr. C.K. Bobelis, President, and Dr. C.R. Jurgėla, Vice-President.

On the eve of the opening of the final Madrid session of the Conference on Security and Cooperation in Europe, may we express our gratification over the steadfast and patient adherence of the Western Governments to the commitments and principles of the Helsinki Final Act. We hope that your Government, in cooperation with other Western democracies, will be able to achieve more in the sphere of human rights, preservation of peace and the restoration of the exercise of sovereignty by the peoples of Central and Eastern Europe presently captives of the Soviet Union.

In the initial phase of the CSCE conference in Madrid, we had called your attention to the Moscow Declaration signed by 45 representative Lithuanians, Latvians and Estonians and endorsed by academician Andrei Sakharov and other Russian activists for human rights. They urged the Government of the USSR to publish in full the contents of the Molotov-Ribbentrop Pact of August 23, 1939, including the secret supplementary protocols of September 28, 1939, and of January 10, 1941, and to declare the Pact void *ab initio*.

During the Madrid sessions of the CSCE, nearly all of the signers of the Moscow Declaration of August 23, 1979, were imprisoned, exiled or murdered in so-called "psychiatric hospitals". The Russian endorsers, including Nobel Laureate Sakharov, were incarcerated or exiled from Moscow. Members of the Lithuanian Helsinki Monitoring Group were incarcerated or exiled, and their successors in this perfectly legitimate group were likewise incarcerated or exiled. Only Vladas Sakalys succeeded in escaping to Scandinavia through the Arctic area.

Furrows between the eyebrows, age lines between the eyebrows and deep lines between the cheek and lip can be smoothed with the implantation of Zyderm.

Scars from chicken pox and surgery, depressed scars where natural soft tissue has been lost through infection, injury or surgery.

In an appropriate candidate Zyderm can be helpful for the above problems. For that person, there is no longer need to just live with their scars.

While the CSCE conferred in Madrid, brutal persecution and oppression of religious believers continued unabated. In Lithuania especially the Roman Catholics are being persecuted, several priests were recently murdered, other priests and laymen severely beaten. Admission to the only remaining theological seminary in Lithuania is restricted and controlled by the occupational regime's KGB, a number of churches were vandalized, burglarized and burned down, traditional roadside crosses totally destroyed. Nevertheless, the believers persist in spite of barbarous oppression. The Catholic and Protestant revivals are still spreading into the other Soviet occupied territories. Since the Belgrade CSCE follow-up conference russification has been intensified. Hundreds of thousands of Lithuanians exiled into the other Soviet occupied territories and Siberia are allowed no religious facilities, no classes in their native language, while Russians colonized in Lithuania and other Baltic areas are privileged in housing, in jobs, have Russian schools of all grades. Street signs are only in Russian. Lithuanian language has practically disappeared in government offices.

Millions of persecuted, oppressed and pauperized people are hopeful that their plight will

become known to the Helsinki Final Act signatories deliberating in Madrid on implementation of the human rights in their homelands.

The illegal Soviet seizure of the sovereign republics of Lithuania, Latvia and Estonia, and the situation of the suffering populations of these nations deserve the attention of the CSCE conferees. We appeal to the CSCE conferees to induce the Soviet Union to void the Molotov-Ribbentrop Pacts and to redress their consequences, to withdraw Soviet Armed forces and personnel from the Baltic States and enable the Peoples of Estonia, Latvia and Lithuania to resume their exercise of their sovereign rights and of independent self-government without any outside interference.

Should the Government of the USSR persist in retaining the fruits of its former rulers' participation in aggression — in violation of the Soviet Peace treaties, non-aggression and friendship pacts and covenants concluded with Latvia, Estonia and Lithuania, and in violation of the Atlantic and United Nations Charters, the Universal Declaration of Human Rights, and of the Helsinki Final Act commitments, the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania as the legal representative of the Lithuanian people appeals to your Government and to Governments of the other Democracies to consider including the matter in the final document of the CSCE deliberations.

LCA MEMBER'S DEATHS

Vincent T. Bakūnas — Lodge 11 — 70 Lakewood Road, Waterbury, Conn. Died: July 28, 1981. Buried: August 1, 1981 Calvary Cemetery, Waterbury, Conn.

Julia Jesukaitis — Julie Jesukaitienė — Lodge 19 — 616 Washington Ave., Roselle, N.J. 07203. Died: October 18, 1981. Buried: October 21, 1981 Holy Sepulchre Cemetery, Newark, N.J.

Zofija Kirstukienė — Sophia A. Kirstukas — Lodge 58 — 5505 S. Medwick Garth, Catonsville, Md., 21228. Died: October 31, 1981. Buried: November 3, 1981 Holy Cross Cemetery, Brooklyn Park, Md.

Teklė Kikutis — Lodge 19 — 312 Spruce St., Manchester, N.H. 03103. Died: October 30, 1981. Buried: November 2, 1981 St. Joseph's Cemetery, Bedford, N.H.

Agatha Zelinski — Lodge 7 — 112 Schooley St., Exeter, Pa. 18643. Died: November 11, 1981. Buried: November 14, 1981 St. Casimir's Cemetery, Pittston, Pa.

MERRY CHRISTMAS AND HAPPY NEW YEAR!

NEW ISSUE (No. 49) OF THE LITHUANIAN CHRONICLE

Concern about Moscow's efforts to appoint its own candidates as bishops in Lithuania is expressed in the 49th issue of *The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, dated September 8, 1981. KGB attempts to prevent the traditional procession to the shrine of Šiluva are described in detail. The maltreatment of young religious activists and the arrest of the Rev. Ricardas Černiškus are documented. There is a survey of a series of interrogations. The desecration of the Holy Sacrament in Viduklė and the protests provoked by it

are reported. The final statement of Vytautas Vaičiūnas, member of the Lithuanian Helsinki Group, and the verdict against him on June 26, 1981, are reprinted. The new *Chronicle* also publishes several protests against KGB interference in the affairs of the only functioning Theological Seminary in Kaunas. Excerpts from letters of political prisoners are included. There is a survey of cases of discrimination in Lithuania's schools as well as a report on the tribulations of Catholics in the Ukraine.

WYOMING KLONIO ŽINIOS

CHRISTMAS ... AN ETHNIC EXPERIENCE

(Harrisburg ... 10/20/81) — Governor Dick Thornburgh and Mrs. Ginny Thornburgh will attend the ceremonies officially opening the "Christmas ... An Ethnic Experience" exhibit, Sunday, December 20, 1981 in the William Penn Museum, Third and North Streets, Harrisburg.

Sponsored by the Governor's

Heritage Affairs Commission and the Pennsylvania Historical and Museum Commission, "Christmas ... An Ethnic Experience" is an exhibition of Christmas trees decorated by Pennsylvania's ethnic communities reflecting their holiday traditions.

The display marks the second combined effort of the Common-

wealth's ethnic groups represented on the Governor's Heritage Affairs Commission.

"Through our continuance of this project as a Commission, we are hoping to inspire and foster the knowledge and appreciation of the contributions made to our Christmas celebration by our ethnic communities," said Executive Director Louis N. Skeparnias.

The Governor and his family will join with guests, state leaders and representatives of nineteen ethnic communities at 12:30 p.m. for the official opening ceremonies, followed by a variety of events celebrating the ethnic contribution to the celebration of Christmas.

A lively program of Christmas music and dance at 3:30 p.m. in the Forum Auditorium will feature ethnic performing groups from throughout Pennsylvania.

In addition to the Christmas tree display, artifacts and craft items reflecting children's gifts from around the world will be exhibited in the Museum's Period Room.

"Christmas ... An Ethnic Experience" is open to the public and will be on display throughout the holiday season until January 10, 1982 in the William Penn Museum.

The Museum is open 10:00 a.m. — 4:30 p.m., Tuesday through Saturday and 12:00 noon to 4:30 p.m. on Sunday.

Bridges, the monthly newsletter in English for the young and the old generations of Lithuanians, will be published again. New subscribers, besides getting the ten copies for 1982 will also receive three complimentary issues of 1981. The subscription rate is \$5.00 per year. Bridges, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

PHYSICIAN CERTIFIED

Dr. Susan M. Krischunis, formerly of Luzerne, has become board-certified in the specialty of family medicine.

As a result of passing a certifying examination administered by the American Board of Family Practice, she is now a Diplomate of The American Academy of Family Physicians.

Dr. Krischunis was an honor graduate of Central Catholic High School, Kingston. In 1978, she received a bachelor of science degree in biology, magna cum laude, from Wilkes College and a doctorate of medi-

cine degree from Hahnemann Medical College in Philadelphia. She served an internship at Geisinger Medical Center, Danville, and completed a residency in family medicine at Hahnemann Hospital.

Dr. Krischunis is on the staff of West Baltimore Community Medical Center, Maryland. She is the daughter of Dr. and Mrs. Joseph P. Krischunis, 333 Bennett St., Luzerne.

Mrs. Joseph Katkowski, LCA Lodge 7, Pittston, is a great-aunt to Dr. Krischunis.

HAPPY ANNIVERSARY

Mr. and Mrs. Joseph Kanavich

Mr. and Mrs. Joseph Kanavich, 45 Wood Street, Pittston, celebrated their 50th wedding anniversary on November 7. They were married in St. Casimir's Church, Pittston, by the late Rev. J. Kasakaitis.

Mrs. Kanavich, the former Connie Bernatitus of Exeter, is a retired employee of Jill-Bob Sportswear, Pittston. Mr. Kanavich, also retired, was employed by Sheporaitis Bottling Co.

They are the parents of four children: Mrs. Regina Tunquist, Willowick, Ohio; Mrs. Marion Rygiel, Falls Church, Va.; Joseph, Pittsburgh; Thomas, Wilkes-Barre. They also have twelve grandchildren.

The occasion was observed by a Mass at St. Casimir's Church, followed by a reception at the Woodlands, Wilkes-Barre.

Mrs. Kanavich is a sister of Ann Bernatitus, member of Lodge 7.

Mr. and Mrs. Joseph P. Levenoskie

Mr. and Mrs. Joseph P. Levenoskie, 8 Fordham Road, Oakwood Park, Laffin, observed their Golden Wedding Anniversary on November 26. They were married in St. Casimir's Church by the late Rev. John J. Kasakaitis.

Their attendants were Mrs. Sally Yanchousky Shachochis, Anthony Levonskie, deceased, Anne Kizis Kayruktis, Julia Petcavage Levenoskie, deceased, Ann Wasilouckas Gallagher, deceased, Anthony Sakalouckas, deceased, Martin Shachochis and Peter Tuynilas, deceased.

A Mass of thanksgiving was held at St. Maria Goretti Church, Laffin on Thursday, November 19 by Rev. Philip A. Gray, pastor. A Papal Blessing was bestowed on the couple thru the efforts of Rev. Peter Alisaukas, pastor of St. Casimir's Church.

Mrs. Levenoskie is the daughter of the late Agnes and Peter Yanchouskas of Stark Street, Pittston. Mr. Levenoskie is the son of the late Helen and Joseph Levenoskie, Butler Street, Pittston.

Mr. Levenoskie, prior to his retirement in 1971 was employed by the U.S. Federal Security Agency, Social Security Administration. He began his emp-

loyment in 1936 in the Baltimore, Maryland headquarters, moving on from there to various management positions throughout the state of Pennsylvania, including district manager in Scranton. Upon retirement he was presented with the Social Security Administrations highest award, "The Commissioners Citation".

The couple have one daughter, Marianne (Mrs. James Van Blarcom) of Wyckoff, New Jersey. She is department head of Art, Music and Humanities at Fairlawn Senior High School, Fairlawn, New Jersey. Another daughter, Joan died in 1939.

Mr. and Mrs. Joseph P. Levenoskie

Mr. and Mrs. Joseph Kanavich

34 NEW MEMBERS

Tara Lynn Loscombe, Kyle Adam Bergstresser, Randy Michael Gabriel, Betsey Bingham, Daniel Bingham, Ellen Kay Bingham, Robert Bingham, Sean Bingham and Nichols Tutino — Juveniles; Theresa Ann Kozloski, Joseph Bingham, and Jerome J. Potelunas — Adults. Enrolled by George Sadauckas, Secretary of Lodge 155.

Jean M. Gabalis, Margaret Gabalis, Paul Gabalis, Robert Gabalis and Steven Gabalis — Adults. Enrolled by Adele Gabalis, member of Lodge 45.

Leo Joseph Gilmore, Nicholas Gilmore, Aldona A. Vainius, Antanas P. Vainius and Petras R. Vainius — Juveniles. Enrolled by Joseph Giedraitis, member of Lodge 115.

Roma Kuprys and Vincent Olsauskas — Adults. Enrolled by Saulius Kuprys, member of Lodge 48.

Sirisse Kondrotas, Evaldas Kudirka and Joseph Mannino — Juveniles. Enrolled by Bronius Bobelis, Secretary of Lodges 115 and 135.

Rasa Emilija Krokys Stirbys — Juvenile; Lawrence Wizman — Adult. Enrolled by Lawrence

Wizman, member of Lodge 103. Mary Helen Kovatch and Chester Stachniewicz — Adults. Enrolled by Alena Miskinis, member of Lodge 17.

Eugene M. Saravitz, Jr. — Adult. Enrolled by Lillian Saravitz, member of Lodge 7.

David Stranch — Juvenile. Enrolled by John Kozerski, Secretary of Lodge 212.

Jeffrey Waters — Juvenile. Enrolled by Tillie Rusalavich, grandmother.

ST. CASIMIR'S ALTAR AND ROSARY ENTERTAINS

The Altar and Rosary Society of St. Casimir's Church, Pittston, recently entertained members of Project Friendship social club. The women organized a club sing-a-long and served refreshments. Project Friendship, a social and recreational club for persons with emotional difficulties, is sponsored by the Luzerne-Wyoming County

MH/MR Center and Mental Health Association in Luzerne County.

Shown are members of the Altar and Rosary Society. Seated, from left, Mrs. George Nagy, Mrs. Anna Zarzecki. Standing, Mrs. Nell Schmidt, Mrs. Mary Gillis, Mrs. Mildred Shuckster and Mrs. Marie Lauck.

COMPLETES AIR FORCE BASIC

Joseph Aruscavage

Joseph M. Aruscavage has completed Air Force Basic Training at Lackland Air Force Base, Texas. He will advance to training at Lowry Air Force Base in Denver, Colorado, where he will specialize in electronics.

Mr. Aruscavage is the son of Mr. and Mrs. Frank Aruscavage, 20 George St., Pittston, and grandson of Mrs. Eva Aruscavage, former secretary of LCA Lodge 61, Duryea, of which Joseph and sister Donna are members.

OBITUARIES

Agatha Zelinski

Miss Agatha Zelinski, 112 Schooley St., Exeter, died November 11 in Leader Nursing Home East Kingston, where she had been a patient five weeks.

Born in Old Forge, she was a daughter of the late Frank and Mary Kasulis Zelinski. Prior to retirement, she was employed at M. K. Manufacturing Company, Wyoming. A resident of Exeter the past 35 years, Miss Zelinski was a member of St. Casimir's Church, Pittston.

Surviving are a sister, Mrs. Frances Sibulsky, Exeter; brother Anthony, Dupont.

Buried November 14 with a Mass of Christian Burial in St. Casimir's Church. Interment in the parish cemetery.

Miss Zelinski was a member of LCA Lodge 7, Pittston.

LCA MEMBER'S DEATHS

Albert Jacobs — Lodge 171 — 9143 Clark Road, Onokama, Mich. 49675. Died: May 24, 1981. Buried: May 27, 1981 Holy Sepulchre Cemetery, Southfield, Mich.

Karalius Vaicekaskas — Carl E. Weiss — Lodge 18 — 219 Brown St., Tamaqua, Pa. 18252. Died: November 3, 1981. Buried: November 6, 1981 Owl Creek Cemetery, Tamaqua, Pa.

Vincas Petkevich — Lodge 30 — 1015 Tripp St., Scranton, Pa. 18508. Died: November 13, 1981. Buried: November 14, 1981 Cathedral Cemetery, Scranton, Pa.

"Garse" galima įsigyti šias knygas (Lietuvių ir anglų kalbomis)

Lithuanian Cookery, paruošė Izabelė Sinkevičiūtė. 316 puslapių, didelio formato. Kaina \$8.00

Amerikos Lietuvių Tarvba, parašė Leonardas Šimutis. Kaina 3.00

Lietuvių — Anglų Kalbų Žodynas, paruošė B. Piesarskis ir B. Svecevičius. 512 psl., apie 27,000 žodžių. Kaina \$8.00

Anglų — Lietuvių Kalbų Žodynas, paruošė V. Baravykas. Apie 30,000 žodžių ir posakių Kaina \$8.00

Lietuvių kalbos vadovas (Introduction to Modern Lithuanian) Paruošė kalbininkai Leonardas Dambriūnas, Antanas Klimas ir William R. Schmalsteig. Kaina \$10.00

Popular Lithuanian Recipes, lietuviškų valgių mėgėjams Juzė Daužvardienės anglų kalba paruošta knyga. Kaina \$4.00

Vytautas The Great, kan J.B. Končiaus anglų kalba parašyta istorinė knyga. Kaina \$2.00

Lithuanian Self-Taught, M. Variakojytės - Inkenienės paruoštas rankvedis, prisilaikant Marlborough's sistemos. Kaina \$3.50

Vidudienio Sodai, Bernardo Brazdžionio eilėraščiai. Už šį poezijos rinkinį autorius laimėjo 1958-59 metų kultūros žurnalo "Aidų" literatūros premiją. Viršelio aplanką piešė dail Telesforas Valius. Kaina \$4.00

Amerikos Lietuvių Vardynas, Jungtinių Amerikos Valstybių žinomesnių lietuvių biografinės žinios, su prof. Kazio Pakšto įvadu. 240 psl., kietais viršeliais. Kaina \$4.00

The Forty Years of Darkness, by Iuozas Vaišnora, translated by Joseph Boley. Supression of the Lithuanian Press and how it was regained. Price ... \$2.00

Lithuanians in America, Dr. Antanas Kučas; translated by Joseph Boley ..... \$6.00.

The Brothers Domeika, a novel, Liudas Dovydenas; translated by Milton Stark \$6.00

Day of Shame, the truth about the murderous happenings aboard the Cutter Vigilant, during the Russian-American confrontation at Martha's Vineyard. The tragedy of Simas Kudirka, by Algis Rukšėnas \$9.00

Teismas Biržely, dokumentuotai aprašoma Nijolės Sadūnaitės teismas ir kaltinimas. Parašė Jurgis Gliauda. Kaina \$2.00

Simas (The story of Seaman Simas Kudirka), by Jurgis Gliauda. Translated from Lithuanian by Kęstutis Čižiūnas and J. Zemkalis \$5.00

"Garso" Administracija P.O. Box 32 (71-73 So. Washington Str.) Wilkes-Barre, Pa. 18703